

DR. YASİN KALAFATOĞLU

SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTEN
TÜRKİYE ENERJİ POLİTİKALARI
VE POLİTİKA ANALİZİ

İMEVA KİTAPLARI-2023

SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTEN TÜRKİYE ENERJİ POLİTİKALARI VE POLİTİKA ANALİZİ

DR. YASİN KALAFATOĞLU

**SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTEN
TÜRKİYE ENERJİ POLİTİKALARI VE
POLİTİKA ANALİZİ**

**YAZAR
DR.YASİN KALAFATOĞLU**

**EDİTÖR
DOÇ.DR. YILDIRIM B DELDAL**

**İMEVA KİTAPLARI
2023**

KİTAP BİLGİLERİ

SOSYOLOJİK PERSPEKTİFTEN TÜRKİYE ENERJİ POLİTİKALARI VE POLİTİKA ANALİZİ

Bu eser, Kültür ve Turizm Bakanlığın E-kitap yönetmeliğine göre tescillenmiş olup akademik amaçlı olarak Milli Kütüphaneye kayıtlanmıştır.

Kitabın Yazarı: Dr. Yasin KALAFATOĞLU

Kitabın Editörü: Doç. Dr. Yıldırım Bayezit DELDAL

E-ISBN: 978-625-99532-3-6

1.E-Baskı, 2023, İstanbul

Kapak/Sayfa Tasarımı: Yıldırım Bayezit DELDAL

Yayına Hazırlayan: Yıldırım Bayezit DELDAL

© **2023 Yayınevi:** İstanbul Medisosyal Eğitim ve Araştırma Yayıncılık/İstanbul

Kitap Yayımcısı: Yıldırım Bayezit DELDAL

www.istanbulmedisosyal.com.tr

istanbulmedisosyal@gmail.com

Basım: E-Kitap

İMEVA KİTAPLARI

TEŞEKKÜR

Kitabın oluşmasında birlikte çalışma fırsatı bulduğum, tecrübesi, deneyimi ve akademik başarıları ile bu çalışmama ışık tutan Doç. Dr. Derya YENTÜRK'E şükranlarımı sunarım. Ayrıca, bu araştırmada katkı sağlayan meslektaşlarıma ve bu süreçte yardım elini esirgemeyen arkadaşlarıma teşekkür ederim.

Kitabın oluşmasında desteğini esirgemeyen ve bilgisiyle yanımda olan St Clements Üniversitesi Psikoloji Ana Bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Kürşat Şahin YILDIRIMER'E Teşekkür ederim.

Kitabın Editörlüğünü Yapan Doç. Dr. Yıldırım Bayezit DELDAL Hocama Teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, aileme ve sevdiklerime teşekkür etmek isterim. Sabır, anlayış ve destekleri sayesinde bu süreci daha kolay atlatmama yardımcı oldular. Bu kitabın oluşmasında katkıda bulunan herkese teşekkür ederim.

Dr. Yasin KALAFATOĞLU

ÖZET

Bu kitap, Türkiye'nin enerji politikalarını sosyolojik bir açıdan inceleyerek, politika analizi yapmayı amaçlar. Çalışma, enerji politikalarının oluşturulma sürecindeki sosyal etkileşimleri ve bu politikaların toplum üzerindeki yansımalarını anlamak üzere yöntemli bir araştırmayı sunar.

Kitabın literatür incelemesi, enerji politikaları ile sosyolojik perspektiften politika analizi konularında önceki çalışmaları özetler. Araştırma, toplumsal katılım teorilerini, toplumsal adalet kavramlarını ve politika analizi için temel kavramları içeren bir teorik çerçeve sunar.

Çalışmanın ana bölümlerinden biri, Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumunu ve bu süreçteki sosyolojik faktörleri ele alır. Diğer bir bölüm, toplumun enerji politikalarına katılımını ve bu katılımın politika sürecine etkilerini inceler.

Enerji projelerinin toplumsal etkilerini analiz eden bir başka bölümde, yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına olan etkiler üzerinde durulur. Politika ve toplumsal adaletin ilişkisinin tartışıldığı bir bölümde, enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki etkileri ve eşitsizlikler incelenir.

Sonuçlar ve tartışma bölümü, kitabın temel bulgularını özetler ve politika önerileri sunar. Bu çalışma, Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal etkileşimi hakkında kapsamlı bir anlayış sunarak, sosyolojik perspektiften politika analizi sağlamayı amaçlamaktadır.

ABSTRACT

This book aims to analyse Turkey's energy policies from a sociological perspective. The study presents a methodical research to understand the social interactions in the process of formulating energy policies and the reflections of these policies on society.

The literature review of the book summarises previous studies on energy policies and policy analysis from a sociological perspective. The research provides a theoretical framework that includes theories of social participation, concepts of social justice and basic concepts for policy analysis.

One of the main chapters of the study deals with the formation of Turkey's energy policies and the sociological factors in this process. Another chapter analyses the participation of society in energy policies and the effects of this participation on the policy process.

Another chapter analyses the social impacts of energy projects, focusing on the effects on the lifestyles and economic conditions of local communities. A chapter discussing the relationship between policy and social justice analyses the effects of energy policies on social justice and inequalities.

The conclusions and discussion section summarises the main findings of the book and provides policy recommendations.

This study aims to provide policy analysis from a sociological perspective, offering a comprehensive understanding of the social interaction of Turkey's energy policies.

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜRLER.....	I
ÖZET.....	II
ABSTRACT.....	IV
İÇİNDEKİLER.....	VI

BİRİNCİ BÖLÜM

1.GİRİŞ.....	1
1.2.Enerji Politikaları ve Türkiye'deki Gelişmeler	3
1.2.1.Enerji Politikalarının Temel Unsurları	3
1.2.2.Türkiye'nin Enerji Politikalarının Oluşumu	16
1.2.3.Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Türkiye	17
1.2.4.Enerji Politikalarının Ekonomik Etkileri..	18
1.2.5.Çevresel Sürdürülebilirlik ve Enerji Politikaları..	19
1.2.6.Toplumsal Etkileşim ve Katılım	20
1.2.7.Politika Analizi ve Gelecek Perspektifleri	22
1.3.Sosyolojik Perspektiften Politika Analizi	24
1.3.1.Enerji Toplumsal Katılım ve Enerji Politikaları ..	24
1.3.2.Toplumsal Adalet ve Enerji Projeleri.....	25
1.3.3.Politika Yapım Sürecinde Toplumsal Etkileşim...25	
1.3.4.Yerel Halkın Enerji Projelerine Bakış Açısı..	25
1.3.5.Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Politikaları.....	26
1.3.6.Kültürel Çeşitlilik ve Enerji Projeleri	26
1.3.7.Türkiye'de Sosyolojik Perspektiften Enerji Politikaları	27
1.4.Top Enerji Politikaları ve Sosyal Etkileşim Üzerine Önceki Çalışmalar.....	27
1.4.1.Toplumsal Katılım ve Enerji Politikaları.....	28
1.4.2.Toplumsal Adalet ve Enerji Projeleri.....	28
1.4.3.Politika Yapım Sürecinde Toplumsal Etkileşim...29	
1.4.4.Yerel Halkın Enerji Projelerine Bakış Açısı	29

1.4.5.Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Politikaları	30
1.4.6.Kültürel Çeşitlilik ve Enerji Projeleri	30
1.4.7.Türkiye Özelinde Sosyal Etkileşim ve Enerji Politikaları Çalışmaları	30
1.5.Enerji Politikaları ve Sosyal Etkileşim Üzerine Önceki Çalışmalar	31
1.5.1.Toplumsal Katılım ve Enerji Politikaları	32
1.5.2.Toplumsal Adalet ve Enerji Projeleri	32
1.5.3.Politika Yapım Sürecinde Toplumsal Etkileşim	32
1.5.4.Yerel Halkın Enerji Projelerine Bakış Açısı	33
1.5.5.Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Politikaları.....	33
1.5.6.Kültürel Çeşitlilik ve Enerji Projeleri	34
1.5.7.Türkiye Özelinde Sosyal Etkileşim ve Enerji Politikaları Çalışmaları.....	30

İKİNCİ BÖLÜM

2.KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE.....	36
2.1.Toplumsal Katılım Teorileri ve Enerji Politikaları..	39
2.2.Toplumsal Adalet ve Enerji Politikalarının Eşitsiz Etkileri.....	43
2.3.Politika Analizi İçin Temel Kavramlar	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKALARININ OLUŞUMU.....	57
3.1.Politika Oluşturma Süreci ve Paydaşlar	64
3.2.Sosyolojik Faktörlerin Politika Oluşturmada Rolü..	75

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4.TOPLUMUN ENERJİ POLİTİKALARINA KATILIMI.....	79
4.1.Toplumsal Grupların Politika Sürecine Katılımı.....	79
4.2.Kamuoyunun Enerji Projelerine Tepkileri	83
4.2.Katılımcılığın Politika Yapımındaki Rolü	83

BEŞİNCİ BÖLÜM

5.ENERJİ PROJELERİNİN TOPLUMSAL ETKİLERİ.....	95
5.1.Yerel Halkın Yaşam Tarzlarına ve Ekonomik Durumlarına Etkiler	95
5.2.Toplum Yapısında Meydana Gelen Değişiklikler..	107
5.2.1.Toplumsal Katılım ve Yerinden Yönetim.....	108
5.2.2.İstihdam ve Sosyoekonomik Değişiklikler	108
5.2.3.Kültürel ve Toplumsal Değişim	109
5.2.4.Eğitim ve Bilinç Düzeyinde Artış.....	109
5.2.5.Toplumsal Katılım ve Yerinden Yönetim.....	110
5.2.6.Yerel Ekonomik Kalkınma ve Gelir Dağılımı.....	110
5.2.7.Sivil Toplum Katılımı ve Aktif İştirak	110
5.2.8.Halk Sağlığı ve Yaşam Kalitesi.....	111
5.2.9.Sosyal Huzur ve Toplumsal İlişkiler.....	111
5.2.10.Çatışma ve İş birliği Potansiyeli	112
5.2.11.Kültürel Mirasın Etkisi	112
5.2.12.Enerji Yoksulluğu ve Erişim	113
5.2.13.Ekosistem ve Biyo Çeşitlilik.....	113
5.2.14.Nüfus Hareketleri ve Göçler	114
5.3.Sosyal Etkileşimin Politika ve Projeler Üzerindeki Yansımaları.....	116

ALTINCI BÖLÜM

6.POLİTİKA VE TOPLUMSAL ADALET	121
6.1.Enerji Politikalarının Toplumsal Adalet Üzerindeki Etkileri.....	121
6.2.Sosyal Gruplar Arasındaki Eşitsizlikler ve Adalet Sorunları.....	126
6.3.Politika Önerileri ve Düzeltici Adımlar	128

YEDİNCİ BÖLÜM

7.POLİTİKA VE TOPLUMSAL ADALET	132
7.1.Politika Uygulamalarının Toplumsal Geri Bildirimleri.....	132
7.2.Politika Değişiklikleri ve Toplumsal Beklentiler..	135
7.3.Politika Sürecine Toplumsal Katılımın Etkisi.....	142

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8.SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	143
8.1.Bulgular.....	143
8.2.Tartışma.....	135
8.3.Öneri.....	142
KAYNAKÇA.....	151

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Günümüzde enerji politikaları, küresel ve yerel düzeyde ekonomik, çevresel ve sosyal dinamikleri etkileyen kritik bir konudur. Bu bağlamda, enerji politikalarının belirlenmesi ve uygulanması süreçlerindeki sosyal etkileşimleri anlamak, sürdürülebilir ve kapsayıcı enerji stratejileri geliştirmek açısından kritik öneme sahiptir. Bu tezde, Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal etkileşimini sosyolojik bir perspektiften inceleyerek, politika analizi yapmak amaçlanmaktadır.

Enerji, her modern toplumun sürdürülebilir kalkınma ve güvenli bir gelecek için temel bir ihtiyaçtır. Türkiye, enerji politikalarını belirlerken, bu politikaların toplumsal dinamiklere etkilerini anlamak zorundadır. Enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, yerel halkın, sosyal grupların ve diğer paydaşların katılımını ve geri bildirimini içerir.

Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal etkileşimini anlamak ve bu etkileşimin politika yapım sürecine olan

etkilerini analiz etmektir. Bu araştırma, enerji politikalarının toplumsal boyutunu vurgulayarak, sürdürülebilir enerji yönetimi için daha etkili politikaların geliştirilmesine katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Ayrıca araştırma, belirli enerji projelerinin toplumsal etkilerine odaklanacak ve politika önerileri sunacaktır.

Bu kitap, Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal etkileşimini sosyolojik bir perspektiften değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye'nin benzer bağlamdaki diğer ülkelerle karşılaştırmalar yapmak ve araştırmanın teorik temelini oluşturmak için gerçekleştirilecektir.

Enerji politikaları, bir ülkenin enerji kaynaklarını yönetme, kullanma ve dağıtma stratejilerini içeren kapsamlı bir konsepttir. Bu politikalar, ekonomik büyüme, enerji güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik ve toplumsal etkileşim gibi çok yönlü faktörlere etki eder. Türkiye, coğrafi konumu ve ekonomik dinamikleri ile dikkate değer bir enerji politikası sahibidir. Türkiye'nin enerji politikalarındaki evrimi anlamak, ülkenin enerji stratejilerini ve uygulamalarını geniş bir perspektiften değerlendirmek için önemlidir. Bu nedenle, kitabın bu

bölümünde, enerji politikalarının genel çerçevesi ve Türkiye'nin güncel gelişmeleri ele alınacak, literatürdeki ana temalar irdelenecektir.

1.2. Enerji Politikaları ve Türkiye'deki Gelişmeler

Enerji, insanoğlunun varoluşundan bu yana vazgeçilmez bir kaynak olarak görülmüştür. Sanayi Devrimi ile birlikte enerjinin önemi artmış, teknolojinin ön plana çıkması ile de enerjinin vazgeçilmez bir kaynak olduğu açıkça gözler önüne serilmiştir. Son yıllarda enerji, ülkeler açısından diplomasinin en etkin güç kaynaklarından birisi ve ülkeler arası güç dengelerinin de en önemli yapıtaşı haline gelmiştir. Nitekim ülkeler artık ülke kalkınması ve güvenlik gibi birtakım politikalarını enerjiyi eksene alarak geliştirmeye ve uygulamaya başlamışlardır.¹

Pek çok dünya ülkesi gibi Türkiye de enerjinin taşımakta olduğu önemden aynı biçim ve yoğunlukta etkilenmiştir. Türkiye'nin jeo-politik ve jeo-stratejik açıdan taşıdığı önemin büyüklüğü, ülke olarak enerji politikalarının

¹Gülbahar ve Kılınç, 2011: 6

oluşturulması ve uygulanmasının ne derecede titizlikle yapılması gerektiğini göstermektedir.²

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Türkiye'de enerji politikalarının oluşturulması ve uygulanma süreçlerinde temel aktördür Bakanlık, enerji politikalarını verimli ve çevreye duyarlı bir çizgide belirlerken aynı zamanda ülke refahının artırılması yoluyla Türkiye'yi güvenli bir geleceğe taşımak için politika geliştirmektedir.³

Canlıların hayatlarını sürdürebilmeleri için gerekli bir unsur olan enerji, devletlerin ekonomik gelişmişlik düzeylerini artırabilmeleri, tarımsal ve endüstriyel yatırımlarını hayata geçirebilmeleri ve belki de en önemlisi ulusal güvenliklerini koruyabilmeleri için önemli bir unsur olarak nitelendirilmektedir. Enerji konusu ülkelerin tartışmasız, en önem verdikleri ve çeşitli kesimlerce sürekli gündemde tutularak ele almak zorunda kaldıkları bir içeriğe brnmřtr⁴

² Deniz, 2014: 31

³ Bayraç, 2009: 118

⁴ Deniz, 2014: 29

Enerjinin, ekonomik birikim ve politik güç ile eşanlı hale gelmesiyle birlikte "siyasi coğrafya ve jeopolitiğin" en başat unsurlarından birisi olduğu kabul edilmeye başlanmıştır. Bu nedenle "güç alma" ve "güç yansıtma" özelliğine sahip olmasından dolayı iş birliği içerisinde olunması gereken, stratejik bir konu olarak görülmektedir⁵ Ekonomik kalkınma ve siyasi nüfuz elde etmeye ve bunların sürdürülebilirliğinin sağlanmasına etkide bulunan enerji; "sürdürülebilir kalkınma" ile "siyasi ve ekonomik istikrar"ın sağlanmasında da temel unsurlardan birisi olma özelliğini taşımaktadır. Diğer yandan devletlerarası ilişkilerin şekillenmesinde de enerji konusu önemli bir yer tutmaktadır⁶

Enerji politikaları ana hatları ile incelendiğinde "teknoloji, ekonomi ve enerji ile ilgili kararların alındığı kurumsal yapıdan oluşmakta ve kısa dönemde arz-talep yönetimi, uzun dönemde ise planlama faaliyetlerini" bünyesinde barındırmaktadır⁷

⁵ Karabulut, 2016: 44

⁶ Turan, 2010: 43

⁷ Pamir, 2017: 57-58, www.emo.org.tr

Bununla birlikte enerji politikalarının oluşturulması ve uygulanmasına duyulan ihtiyacın temelinde "enerji kaynaklarının kıtlığı ve rezervlerinin giderek azalmasının yanı sıra, küresel ısınma sonucu oluşan sera etkisi ve iklim değışiklikleri" bulunmaktadır. Bu sayede yalnızca bugünü değil, gelecek nesillerin de hak ve çıkarlarının korunmasına yönelik ulusal ve uluslararası politikalar üretilmesi mümkün hale gelmektedir.⁸

Enerji politikalarının şekillenmesinde, üretici ve tüketici devletler farklı roller üstlenmektedir. Üretici ve tüketici devletler, enerji politikalarını gündemlerine alarak etkin rol oynamakta ve buna yönelik politikalar üretmektedir. Bu bağlamda, üretici devletler kendi kaynakları üzerinde karar haklarının olmasını ve farklı tüketicilere petrol veya doğalgaz satarak ihracat gelirlerini belli bir seviyede tutmayı hedef haline getirmişler ve bu yönde politika üretmektedirler.⁹

⁸ Ulusaler, 2012: 52

⁹ Turan, 2010: 43

Tüketici devletler ise, kaynağın devamlılığının, ulaşımının, güvenliğinin ve fiyatların istikrarının sağlanmasına yönelik politikaları ortaya koymaktadırlar¹⁰

Üretici ve tüketici devletler üzerinden hareketle oluşturulan enerji politikalarının uygulamaya konulmasında hem iç hem de dış faktörler etkili olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, genel olarak bakıldığında enerji politikaları iç ve dış faktörlerin etkisi altında oluşturulmaktadır. İç faktörler daha çok, "iktisadi, siyasal ve sosyal" içeriklidir. Dış faktörler ise "güvenlik, coğrafi konum, teknolojik gelişmeler, iklim değişikliği" vb. dışsal gelişmelerin etkisi altında şekillenmektedir. Tüm bu faktörler, diğer tüm alanları doğrudan ve dolaylı olarak etkilemekte ve onlardan yine aynı şekilde etkilenebilmektedir.¹¹

Enerji politikaları zamana ve şartlara bağlı olarak dinamik bir yapıya sahip olduğu için daima birtakım değişiklikler de içermektedir. Nitekim söz konusu değişikliklerin yerine getirilmesi için de "Uluslararası

¹⁰ Akbulut, 2001, www.mfa.gov.tr

¹¹ Deniz, 2014: 31

Enerji Ajansı (IEA), Uluslararası Atom Enerjisi Ajansı (IAEA), Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (OECD), Güvenlik ve İş birliği Teşkilatı (AGİT) ve NATO" gibi bir takım kurum ve kuruluşlar oluşturulmuştur.¹²

Enerji politikaları belirlenirken ülkeler tarafından gözetilen en önemli unsur, enerji arz güvenliğinin sağlanmasıdır (Bayraç, 2009: 118). Zaman içerisinde enerjinin talep edilen ve tüketilen bir noktaya gelmesi ve stratejik bir konumda olması, enerji arz güvenliğinin daha da önemli hale gelmesine neden olmuştur. Bu nedenle ülkeler, enerji yatırımlarını büyüme yönündeki eğilimlerini artırmıştır.¹³ Zaman içerisinde enerji miktarındaki artış talep ve mücadelelerinin yanısıra enerji çeşitliliği konusunda da önemli gelişmeler söz konusu olmuştur.¹⁴ Önemli enerji hammaddelerinden olan kömür, zaman içerisinde yerini petrole bırakmıştır. Özellikle dünya çapında önemli etkiler bırakan 1973-1974 Petrol Krizi ile birlikte yeni arayışlara girilmesi

¹² Bayraç, 2009: 118

¹³ Gülbahar ve Kılınç, 2011: 6

¹⁴ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2017a: 59; Pamir, 2017: 58

neticesinde nükleer enerji öne çıkmış ancak bir takım çevresel mahsurlar nedeniyle beklenen gelişimi sağlamamıştır. Devamında ise doğalgaz enerjisi diğer fosil yakıtlardan olan kömür ve petrol ile birlikte büyük oranda tercih edilen enerji kaynakları arasındaki yerini almıştır. Türkiye'nin enerji politikaları da zaman içinde önemli değişikliklere uğramıştır.¹⁵

Özellikle 1980'lerin sonlarından itibaren enerji sektöründe liberalizasyon ve özelleştirme eğilimleri gözlemlenmiştir (Erdogdu, 2012). Elektrik Piyasası Yasası (2001) ve Doğal Gaz Piyasası Yasası (2003) gibi yasal düzenlemeler, enerji sektöründeki bu liberalleşme sürecini hızlandırmış ve enerji üretimi ile dağıtımındaki yetkilerin özel sektöre devredilmesini sağlamıştır. Bu yasaların kabulü, Türkiye'nin enerji politikalarında önemli bir dönemeç oluşturmuş ve enerji sektöründeki yapı değişimini hızlandırmıştır.¹⁶

Liberalleşme süreci, Türkiye'nin enerji sektörünü daha rekabetçi hale getirerek tüketicilere daha fazla seçenek

¹⁵ Deniz, 2014: 30; Alodalı ve Usta, 2017: 165

¹⁶ Alodalı ve Usta, 2017: 165

sunma potansiyeli taşımıştır. Aynı zamanda Türkiye'nin enerji politikaları sadece liberalleşme ile değil, aynı zamanda yenilenebilir enerji kaynaklarına ve nükleer enerjiye odaklanarak evrim geçirmiştir. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Desteklenmesi Kanunu (2011), Türkiye'nin rüzgâr, güneş, hidroelektrik ve biyokütle gibi yenilenebilir enerji projelerini teşvik etmesini sağlamıştır. Liberalleşme süreci, Türkiye'nin enerji sektörünü daha rekabetçi hale getirerek tüketicilere daha fazla seçenek sunma potansiyeli taşımıştır.¹⁷

Aynı zamanda Türkiye'nin enerji politikaları sadece liberalleşme ile değil, aynı zamanda yenilenebilir enerji kaynaklarına ve nükleer enerjiye odaklanarak evrim geçirmiştir. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Desteklenmesi Kanunu (2011), Türkiye'nin rüzgâr, güneş, hidroelektrik ve biyo-kütle gibi yenilenebilir enerji projelerini teşvik etmesini sağlamıştır.¹⁸ Bu politika, Türkiye'nin enerji üretiminde yenilenebilir enerji kullanımını artırma ve enerji çeşitliliği ile güvenliğini artırma potansiyeline sahiptir.

¹⁷Saygın, 2020

¹⁸Bridge ve diğerleri, 2015

Türkiye'nin enerji politikaları, sadece yenilenebilir enerjiye değil, aynı zamanda nükleer enerjiye odaklanarak önemli bir evrim geçirmiştir.

2007 yılında başlatılan nükleer enerji programı çerçevesinde, Türkiye'nin enerji ihtiyaçlarını karşılamak ve enerji güvenliğini artırmak amacıyla Rusya ile Mersin Akkuyu'da ilk nükleer santrali kurma girişimi başlatılmıştır.¹⁹

Son yıllarda Türkiye'nin enerji politikaları, devlet tekelden serbest piyasaya, fosil yakıtlardan yenilenebilir enerjiye ve nükleer enerjiye doğru önemli bir evrim geçirmiştir (Saygın, 2020). Bu süreç, Türkiye'nin enerji güvenliğini ve ihtiyaçlarını karşılamak için yenilik ve çeşitliliği teşvik etmiştir. Bu evrim, Türkiye'nin enerji stratejilerini ve uygulamalarını daha geniş bir bakış açısıyla anlamamıza yardımcı olmaktadır.

Ülkeler, enerji yatırımlarını büyütme yönündeki eğilimlerini artırmıştır. Zaman içerisinde enerji miktarındaki artış talep ve mücadelelerinin yanı sıra

¹⁹Ünler, 2020

enerji çeşitliliği konusunda da önemli gelişmeler söz konusu olmuştur. Önemli enerji hammaddelerinden olan kömür, zaman içerisinde yerini petrole bırakmıştır. Özellikle dünya çapında önemli etkiler bırakan 1973-1974 Petrol Krizi ile birlikte yeni arayışlara girilmesi neticesinde nükleer enerji öne çıkmış ancak bir takım çevresel mahsurlar nedeniyle beklenen gelişimi sağlamamıştır.²⁰

Son bir asırlık süre içerisinde enerji politikalarına yön veren pek çok gelişme olmuştur (Alodalı ve Usta, 2017: 165). Bu gelişmelerden bir kısmı doğrudan ülke kaynaklıdır; bir kısmı ise doğrudan enerji şirketleri ile ilintilidir. Bu gelişmeler arasında ülke politikaları, teknolojik ilerlemeler, çevresel endişeler ve enerji sektöründeki ekonomik değişiklikler gibi faktörler bulunmaktadır.²¹

Enerji politikalarına yönelik gelişmelerin bir kısmı, ülkelerin enerji bağımsızlığını artırmaya yönelik çabalarını içerir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına

²⁰ Deniz, 2014: 30; Pamir, 2017: 58, www.emo.org.tr

²¹ Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2017'a: 59; Pamir, 2017: 58, www.emo.org.tr

yönelik artan ilgi, fosil yakıtların sürdürülebilirlik endişeleri nedeniyle azalması, nükleer enerji politikalarının belirlenmesi gibi konular bu bağlamda ele alınabilir.

Enerji şirketleriyle ilgili gelişmeler ise genellikle rekabet, piyasa düzenlemeleri ve enerji güvenliği gibi faktörlere dayanmaktadır. Şirketler arası rekabet, enerji üretim teknolojilerindeki yenilikler ve enerji piyasasındaki güç dengeleri gibi unsurlar enerji şirketlerinin politika oluşturmasını etkileyebilir. Enerji politikalarına yönelik gelişmelerin bir kısmı, ülkelerin enerji bağımsızlığını artırmaya yönelik çabalarını içerir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik artan ilgi, fosil yakıtların sürdürülebilirlik endişeleri nedeniyle azalması, nükleer enerji politikalarının belirlenmesi gibi konular bu bağlamda ele alınabilir.²²

Enerji şirketleriyle ilgili gelişmeler ise genellikle rekabet, piyasa düzenlemeleri ve enerji güvenliği gibi faktörlere dayanmaktadır. Şirketler arası rekabet, enerji üretim teknolojilerindeki yenilikler ve enerji piyasasındaki güç

²²Ünler, 2020

dengeleri gibi unsurlar enerji şirketlerinin politika oluşturmasını etkileyebilir. Son yıllarda, ülkeler enerji politikalarını çevresel endişeleri, enerji güvenliğini ve sürdürülebilirliği gözeterek şekillendirmektedir. Bu bağlamda, yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik teşvikler ve nükleer enerji projeleri gibi politikalar önem kazanmaktadır.²³

Enerji sektöründeki teknolojik ilerlemeler, enerji politikalarını etkileyen temel unsurlardan biridir. Özellikle yenilenebilir enerji teknolojilerindeki gelişmeler, ülkelerin enerji politikalarını gözden geçirmelerine ve bu alanda stratejik adımlar atmalarına yol açmaktadır. Tüm bu faktörler, enerji politikalarının dinamik ve çok yönlü bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Ülkeler, enerji politikalarını belirlerken iç ve dış dinamikleri dikkate almak, enerji arz güvenliğini sağlamak ve çevresel sürdürülebilirliği gözetmek durumundadır. Bu bağlamda, enerji politikalarının gelecekte de sürekli değişen koşullara uyum sağlaması ve

²³Saygın, 2020

sürdürülebilir bir enerji geleceği için etkili bir şekilde yönetilmesi önemlidir.

1.2.1.Enerji Politikalarının Temel Unsurları

Enerji politikaları, genellikle enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, enerji verimliliği, sürdürülebilirlik ve enerji güvenliği gibi temel unsurları içerir. Literatürde, enerji politikalarının bu unsurları üzerindeki etkileri ve bu unsurların birbirleriyle etkileşimi üzerine birçok çalışma bulunmaktadır.

Literatürde yer alan akademisyenlerin çalışmaları, enerji politikalarının ana unsurları olan enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, enerji verimliliği, sürdürülebilirlik ve enerji güvenliği konularındaki etkileri ve bu unsurlar arasındaki karmaşık etkileşimleri derinlemesine ele almaktadır. Bu çalışmalar, enerji politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasının, bir ülkenin enerji sektörü üzerindeki etkilerini anlamak için kritik öneme sahip olduğunu vurgulayarak, literatürde bu temel

unsurların önemli bir araştırma alanı olduğunu ortaya koymaktadır.²⁴

1.2.2.Türkiye'nin Enerji Politikalarının Oluşumu

Türkiye'nin enerji politikalarının oluşturulma süreci, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması ve yerel enerji üretim kapasitesinin artırılması gibi stratejik hedeflere odaklanır. Bu bağlamda, enerji politikalarının şekillenmesinde ekonomik, politik, çevresel ve toplumsal faktörlerin rolü literatürde ele alınmaktadır (Yergin, 2006; Özkaymak et al., 2019). Türkiye'nin enerji politikalarının oluşturulma süreci, bir dizi stratejik hedefe odaklanarak karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu sürecin temel odak noktaları arasında enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi, dışa bağımlılığın azaltılması ve yerel enerji üretim kapasitesinin artırılması bulunmaktadır.²⁵

Tarafından yapılan araştırmalar, enerji politikalarının oluşturulmasında ekonomik, politik, çevresel ve toplumsal faktörlerin etkileşimini ayrıntılı bir şekilde

²⁴Sovacool, 2016; Jenkins et al, 2017

²⁵Yergin (2006) ve Özkaymak et al. (2019)

incelemekte ve Türkiye'nin bu stratejik hedeflere ulaşmak için benimsediği politika yolunu ele almaktadır. Bu bağlamda, enerji politikalarının formülasyonunda rol oynayan faktörlerin karmaşıklığı ve bu faktörler arasındaki denge, literatürde geniş çaplı bir araştırma konusu olarak ele alınmaktadır.

1.2.3.Yenilenebilir Enerji Kaynakları ve Türkiye

Son yıllarda, dünya genelinde olduğu gibi Türkiye'de de yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgi artmıştır. Güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi, hidroelektrik enerji gibi yenilenebilir kaynakların enerji politikalarındaki yeri ve etkileri, literatürde geniş bir şekilde tartışılmaktadır.²⁶

Türkiye'nin enerji politikalarında giderek artan bir öneme sahip olan yenilenebilir enerji kaynakları, özellikle güneş enerjisi, rüzgâr enerjisi ve hidroelektrik enerji gibi alanlarda yoğun bir literatürle ele alınmaktadır.²⁷ Demirtaş tarafından yapılan çalışmalar, Türkiye'deki yenilenebilir enerji kaynaklarının enerji politikalarındaki konumunu detaylı bir şekilde irdelemekte ve bu

²⁶Demirtaş & Tatlıdil, 2017; Koç, (2020)

²⁷ Tatlıdil (2017) ile Koç (2020)

kaynakların ülkenin enerji stratejilerine olan etkilerini analiz etmektedir. Bu bağlamda, Türkiye'nin yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik politika yaklaşımları, bu kaynakların enerji güvenliği, sürdürülebilirlik ve ekonomik etkileri üzerindeki potansiyel etkileriyle birlikte literatürde kapsamlı bir şekilde değerlendirilmektedir.

1.2.4. Enerji Politikalarının Ekonomik Etkileri

Enerji politikalarının ekonomik boyutları, enerji fiyatları, iş gücü istihdamı, rekabet avantajları gibi konuları içerir. Türkiye'nin enerji politikalarının ekonomik etkileri ve bu etkilerin makroekonomik göstergelere olan katkıları literatürde ele alınan önemli bir konu olmuştur.²⁸

Enerji politikalarının ekonomik boyutları, özellikle enerji fiyatları, istihdam ve rekabet avantajları gibi faktörlerin incelenmesi, Türkiye'nin enerji politikalarının ekonomik etkilerini değerlendiren önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu konuda Karakaya (2018) ve Taymaz & Yılmaz (2021) tarafından yapılan çalışmalar,

²⁸ Karakaya, 2018; Taymaz & Yılmaz, 2021

Türkiye'nin enerji politikalarının ekonomik dinamiklerini ayrıntılı bir şekilde analiz etmekte ve enerji politikalarının makroekonomik göstergelere olan katkılarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, enerji politikalarının ekonomi üzerindeki etkileri, enerji maliyetleri, istihdam yaratma potansiyeli ve ülkenin rekabet avantajları gibi unsurların ekonomik sürdürülebilirlik açısından nasıl bir rol oynadığını anlamak için yapılan bu çalışmalar, enerji politikalarının ekonomik stratejilerin belirlenmesindeki önemini vurgulamaktadır.

1.2.5. Çevresel Sürdürülebilirlik ve Enerji Politikaları

Enerji politikalarının çevresel etkileri, özellikle sera gazı emisyonlarının azaltılması ve doğal kaynakların korunması açısından önemlidir. Türkiye'nin enerji politikalarının çevresel sürdürülebilirliği üzerine yapılan çalışmalar, politikaların çevresel etkilerini değerlendirmekte ve geliştirmeye yönelik öneriler sunmaktadır.²⁹ Enerji politikalarının çevresel etkileri, özellikle iklim değişikliği ile mücadele kapsamında sera

²⁹ Aydın & Yüksel, 2015; Acar & Güçlü, 2019

gazı emisyonlarının azaltılması ve doğal kaynakların sürdürülebilir bir şekilde korunması açısından büyük bir öneme sahiptir. Türkiye'nin enerji politikalarının çevresel sürdürülebilirlik üzerine odaklanan çalışmaları, bu politikaların çevresel etkilerini analiz etmekte ve çevresel performanslarını değerlendirmektedir. Aydın & Yüksel (2015) ile Acar & Güçlü (2019) tarafından yürütülen araştırmalar, Türkiye'nin enerji politikalarının çevresel sürdürülebilirlik hedeflerine ne kadar uygun olduğunu inceleyerek, çevre dostu politika seçeneklerini belirlemeye yönelik önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, çevresel etkilerin değerlendirilmesi, enerji politikalarının ekolojik dengeyi nasıl etkilediğini anlamak ve gelecek stratejilerin çevresel sürdürülebilirlik açısından optimize edilmesine katkıda bulunmak adına önemli bir adımdır.

1.2.6. Toplumsal Etkileşim ve Katılım

Enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların politika oluşturma sürecine katılımını içerir. Türkiye'de enerji projelerinin toplumsal kabulü, yerel halkın enerji

politikalarına katılımı ve politika yapımındaki şeffaflık konularında literatürde bir dizi çalışma mevcuttur.

Enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların politika oluşturma sürecine aktif katılımını içermekte ve bu katılımın önemli olduğu bir dizi bağlamı barındırmaktadır. Türkiye'de enerji projelerinin toplumsal kabulü ve bu projelerin yerel halk üzerindeki etkilerinin değerlendirilmesi, literatürde birçok çalışma tarafından incelenmiştir (Savaşkan, 2016; Akbıyık et al., 2020). Savaşkan'ın (2016) araştırması, enerji projelerinin toplumsal kabul süreçlerini ve yerel halkın bu projelere yönelik tutumlarını anlamak amacıyla gerçekleştirilmiş ve bu süreçlerde etkili iletişim ve katılım stratejilerinin önemine vurgu yapmıştır.³⁰

Akbıyık ve diğerleri (2020) ise enerji politikalarının oluşturulmasında yerel halkın katılımının ve sivil toplum kuruluşlarının rolünün analizini yaparak, bu katılımın politika süreçlerine olan etkilerini incelemiştir. Bu çalışmalar, enerji politikalarının toplumsal etkileşim

³⁰ Savaşkan, 2016; Akbıyık et al., 2020

boyutlarını anlamak ve daha katılımcı, şeffaf politika oluşturma süreçlerine yönelik öneriler geliştirmek adına önemli bir bilgi sağlamaktadır.

1.2.7. Politika Analizi ve Gelecek Perspektifleri

Enerji politikalarının etkin bir şekilde analiz edilmesi, mevcut politikaların değerlendirilmesi ve gelecek perspektiflerin belirlenmesi açısından kritiktir. Türkiye'nin enerji politikalarının gelecek vizyonu, enerji bağımsızlığı, sürdürülebilirlik ve teknolojik yenilik gibi konular üzerinde yapılan çalışmalar, politika yapıcılara değerli rehberlik sunmaktadır. Politika Analizi ve

Gelecek Perspektifleri başlığı altında yapılan çalışmalar, Türkiye'nin enerji politikalarının etkili bir şekilde analiz edilmesi ve mevcut politikaların değerlendirilmesi ile birlikte gelecek perspektiflerin belirlenmesi konusundaki kritik önemi vurgulamaktadır.³¹

³¹ Gürbüz et al., 2022; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2023

Gürbüz ve diğeri (2022) tarafından yapılan araştırma, Türkiye'nin enerji politikalarının gelecek vizyonunu ele almakta ve özellikle enerji bağımsızlığı, sürdürülebilirlik ve teknolojik yenilik konularında önemli perspektifler sunmaktadır.

Bu çalışma, enerji politikalarının gelecekteki yönelimlerini ve stratejik hedeflerini anlamak adına değerli bir kaynak olarak kabul edilmektedir. Ayrıca, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı tarafından 2023 yılında yayımlanan çalışma, Türkiye'nin enerji politikalarının planlanması ve uygulanmasında izlenen yol haritasını ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır. Bu belge, politika yapıcılara, sektör paydaşlarına ve akademisyenlere, Türkiye'nin enerji politikalarının gelecekteki gelişimini anlama ve öngörme konusunda kapsamlı bir bakış sunmaktadır.

1.3. Sosyolojik Perspektiften Politika Analizi

Enerji politikalarının sosyolojik perspektiften analizi, toplumsal dinamiklerin ve paydaşların politika oluşturma sürecine etkilerini anlamak, yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların enerji projelerine katılımını değerlendirmek ve enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki etkilerini incelemek açısından önemlidir.

Bu bölümde, enerji politikalarının sosyolojik analizi konusundaki literatürdeki ana temalar ve Türkiye özelindeki gelişmeler ele alınacaktır.

1.3.1. Toplumsal Katılım ve Enerji Politikaları

Sosyolojik perspektiften enerji politikalarının incelenmesinde öne çıkan konulardan biri, toplumsal katılımın rolüdür. Literatür, enerji projelerinin planlanması ve uygulanmasında yerel halkın katılımının, projelerin başarısını ve sürdürülebilirliğini nasıl etkilediğini ele almaktadır.³²

³² Devine-Wright, 2005; Walker et al., 2010

1.3.2. Toplumsal Adalet ve Enerji Projeleri

Sosyolojik bir bakış açısıyla enerji politikalarının ele alınmasında vurgulanan bir diğer önemli tema, enerji projelerinin toplumsal adalet üzerindeki etkileridir. Literatür, enerji projelerinin toplum içindeki farklı gruplar arasındaki eşitsizlikleri nasıl etkilediğini ve bu projelerin sosyal adaleti nasıl şekillendirdiğini tartışmaktadır.³³

1.3.3. Politika Yapım Sürecinde Toplumsal Etkileşim

Sosyolojik bir bakış açısıyla enerji politikalarının analizi, politika yapım sürecindeki toplumsal etkileşimleri ele alır. Bu bağlamda, politika yapımında yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların rolü, politika yapımcılarla olan etkileşimleri ve bu etkileşimlerin politika kararlarına yansımaları incelenir.³⁴

1.3.4. Yerel Halkın Enerji Projelerine Bakış Açısı

Sosyolojik bir analiz, enerji projelerine yönelik yerel halkın bakış açılarını ve bu projelere karşı tutumlarını anlamayı hedefler. Literatür, enerji projelerinin yerel

³³ Sovacool, 2013; Jenkins et al., 2016

³⁴ Walker, 2012; Rabe, 2012

topluluklar üzerindeki algıları, projelerin kabul edilebilirliği ve projelerin yerel ekonomik ve sosyal dokuya etkilerini irdelemektedir.³⁵

1.3.5. Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Politikaları

Sosyolojik bir perspektiften enerji politikalarının incelenmesinde giderek artan bir öneme sahip konu, toplumsal cinsiyetin enerji projeleri ve politikalarındaki rolüdür. Literatür, enerji politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliğine olan etkilerini ve enerji sektöründeki cinsiyet rollerini ele almaktadır.³⁶

1.3.6. Kültürel Çeşitlilik ve Enerji Projeleri

Sosyolojik bir bakış açısıyla enerji politikalarının incelenmesinde kültürel çeşitliliğin rolü önemli bir tema olarak öne çıkmaktadır. Literatür, enerji projelerinin farklı kültürler üzerindeki etkilerini ve projelerin kültürel çeşitlilik açısından duyarlı olma gerekliliğini tartışmaktadır.³⁷

³⁵ Wolsink, 2012; Devine-Wright, 2013

³⁶ Pearse et al., 2016; Çetin, 2018

³⁷ Bickerstaff, 2012; Foulds, 2016

1.3.7. Türkiye'de Sosyolojik Perspektiften Enerji Politikaları

Türkiye özelinde sosyolojik bir perspektiften enerji politikalarının incelenmesi, ülkenin enerji projelerindeki toplumsal etkileşimleri, yerel halkın enerji projelerine bakış açılarını ve politika yapım sürecindeki toplumsal faktörleri ele almaktadır. Türkiye'nin enerji politikalarının sosyolojik analizi, ülkenin enerji bağımsızlığına, toplumsal adalete ve sürdürülebilir kalkınmasına katkı sağlamayı amaçlar.

Bu literatür taraması, enerji politikalarının sosyolojik perspektiften incelenmesindeki ana konulara odaklanarak, sosyal bilimlerin enerji sektöründeki rolüne ve enerji politikalarının toplumsal dinamiklere olan etkilerine dair kapsamlı bir anlayış sunmayı hedeflemektedir.

1.4. Enerji Politikaları ve Sosyal Etkileşim Üzerine Önceki Çalışmalar

Enerji politikalarının sosyal etkileşim üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla yapılan önceki çalışmalar, enerji sektörünün toplum üzerindeki dinamiklerini ve bu

etkileşimlerin nasıl şekillendiğini ele almaktadır. Bu bölümde, enerji politikaları ile sosyal etkileşim arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik literatürdeki önemli çalışmalar ve temalar incelenecektir.

1.4.1. Toplumsal Katılım ve Enerji Politikaları

Enerji politikalarının toplumsal etkileşim üzerindeki etkilerini anlamak adına yapılan çalışmalar arasında toplumsal katılım önemli bir temadır. Bu kapsamda, enerji projelerinin planlanması ve uygulanmasında yerel halkın katılımının, projelerin başarısını ve sürdürülebilirliğini nasıl etkilediği üzerine bir dizi çalışma bulunmaktadır.³⁸

1.4.2. Toplumsal Adalet ve Enerji Projeleri

Sosyal etkileşim bağlamında enerji politikaları ve projelerinin toplumsal adalet üzerindeki etkileri önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar, enerji projelerinin toplum içindeki farklı gruplar arasındaki eşitsizlikleri nasıl etkilediğini ve bu

³⁸ Walker et al., 2010; Devine-Wright, 2011

projelerin sosyal adaleti nasıl şekillendirdiğini ele almaktadır.³⁹

1.4.3.Politika Yapım Sürecinde Toplumsal Etkileşim

Enerji politikalarının toplumsal etkileşimini anlamak için politika yapım sürecindeki etkileşimleri inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Bu bağlamda, politika yapım sürecinde yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların rolü, politika yapımcılarla olan etkileşimleri ve bu etkileşimlerin politika kararlarına yansımaları incelenmiştir.⁴⁰

1.4.4.Yerel Halkın Enerji Projelerine Bakış Açısı

Sosyal etkileşim üzerine odaklanan çalışmalardan bir diğeri, yerel halkın enerji projelerine yönelik bakış açılarıdır. Bu çalışmalar, enerji projelerinin yerel topluluklar üzerindeki algıları, projelerin kabul edilebilirliği ve projelerin yerel ekonomik ve sosyal dokuya etkilerini anlamaya yöneliktir.⁴¹

³⁹ Jenkins et al., 2016; Heffron & McCauley, 2017

⁴⁰Wolsink, 2012; Rabe, 2012

⁴¹ Devine-Wright, 2013; Batel et al., 2013

1.4.5. Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Politikaları

Sosyal etkileşim ve enerji politikaları arasındaki ilişki, toplumsal cinsiyetin rolünü anlamaya yönelik çalışmaları içermektedir. Bu bağlamda, enerji politikalarının toplumsal cinsiyet eşitliğine olan etkileri ve enerji sektöründeki cinsiyet rolleri ele alınmaktadır.⁴²

1.4.6. Kültürel Çeşitlilik ve Enerji Projeleri

Enerji politikalarının sosyal etkileşim bağlamında ele alındığı çalışmalardan bir diğeri, kültürel çeşitliliğin enerji projeleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Bu çalışmalar, enerji projelerinin farklı kültürler üzerindeki etkilerini ve projelerin kültürel çeşitlilik açısından duyarlı olma gerekliliğini tartışmaktadır.⁴³

1.4.7. Türkiye Özelinde Sosyal Etkileşim ve Enerji Politikaları Çalışmaları

Türkiye özelinde sosyal etkileşim ve enerji politikaları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik yapılan çalışmalar, ülkenin enerji projelerindeki toplumsal etkileşimleri, yerel halkın enerji projelerine bakış açılarını ve politika

⁴²Buechs et al., 2014; Çetin, 2018

⁴³Bickerstaff, 2012; Foulds, 2016

yapım sürecindeki toplumsal faktörleri ele almaktadır. Türkiye'nin enerji politikalarının sosyal etkileşim açısından ele alındığı bu çalışmalar, ülkenin enerji dönüşümü sürecine ışık tutmaktadır.

Bu literatür taraması, enerji politikalarının sosyal etkileşim üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik yapılan önemli çalışmaları kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Her bir tema altında incelenen literatür, enerji politikalarının toplumsal dinamiklere olan etkilerine dair geniş bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

1.5.Enerji Politikaları ve Sosyal Etkileşim Üzerine Önceki Çalışmalar

Enerji politikalarının sosyal etkileşim üzerindeki etkilerini anlamak amacıyla yapılan önceki çalışmalar, enerji sektörünün toplum üzerindeki dinamiklerini ve bu etkileşimlerin nasıl şekillendiğini ele almaktadır. Bu bölümde, enerji politikaları ile sosyal etkileşim arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik literatürdeki önemli çalışmalar ve temalar incelenecektir.

1.5.1. Toplumsal Katılım ve Enerji Politikaları

Enerji politikalarının toplumsal etkileşim üzerindeki etkilerini anlamak adına yapılan çalışmalar arasında toplumsal katılım önemli bir temadır. Bu kapsamda, enerji projelerinin planlanması ve uygulanmasında yerel halkın katılımının, projelerin başarısını ve sürdürülebilirliğini nasıl etkilediği üzerine bir dizi çalışma bulunmaktadır (Walker et al., 2010; Devine-Wright, 2011).

1.5.2. Toplumsal Adalet ve Enerji Projeleri

Sosyal etkileşim bağlamında enerji politikaları ve projelerinin toplumsal adalet üzerindeki etkileri önemli bir araştırma alanını oluşturmaktadır. Bu konuda yapılan çalışmalar, enerji projelerinin toplum içindeki farklı gruplar arasındaki eşitsizlikleri nasıl etkilediğini ve bu projelerin sosyal adaleti nasıl şekillendirdiğini ele almaktadır.⁴⁴

1.5.3. Politika Yapım Sürecinde Toplumsal Etkileşim

Enerji politikalarının toplumsal etkileşimini anlamak için

⁴⁴ Jenkins et al., 2016; Heffron & McCauley, 2017

politika yapım sürecindeki etkileşimleri inceleyen çalışmalar da mevcuttur. Bu bağlamda, politika yapım sürecinde yerel halkın, sivil toplum kuruluşlarının ve diğer paydaşların rolü, politika yapıcılarla olan etkileşimleri ve bu etkileşimlerin politika kararlarına yansımaları incelenmiştir.⁴⁵

1.5.4. Yerel Halkın Enerji Projelerine Bakış Açısı

Sosyal etkileşim üzerine odaklanan çalışmalardan bir diğeri, yerel halkın enerji projelerine yönelik bakış açılarıdır. Bu çalışmalar, enerji projelerinin yerel topluluklar üzerindeki algıları, projelerin kabul edilebilirliği ve projelerin yerel ekonomik ve sosyal dokuya etkilerini anlamaya yöneliktir.⁴⁶

1.5.5. Toplumsal Cinsiyet ve Enerji Politikaları

Sosyal etkileşim ve enerji politikaları arasındaki ilişki, toplumsal cinsiyetin rolünü anlamaya yönelik çalışmaları içermektedir. Bu bağlamda, enerji politikalarının

⁴⁵ Wolsink, 2012; Rabe, 2012

⁴⁶ Devine-Wright, 2013; Batel et al., 2013

toplumsal cinsiyet eşitliğine olan etkileri ve enerji sektöründeki cinsiyet rolleri ele alınmaktadır.⁴⁷

1.5.6. Kültürel Çeşitlilik ve Enerji Projeleri

Enerji politikalarının sosyal etkileşim bağlamında ele alındığı çalışmalardan bir diğeri, kültürel çeşitliliğin enerji projeleri üzerindeki etkilerini incelemektedir. Bu çalışmalar, enerji projelerinin farklı kültürler üzerindeki etkilerini ve projelerin kültürel çeşitlilik açısından duyarlı olma gerekliliğini tartışmaktadır.

1.5.7. Türkiye Özelinde Sosyal Etkileşim ve Enerji Politikaları Çalışmaları

Türkiye özelinde sosyal etkileşim ve enerji politikaları arasındaki ilişkiyi anlamaya yönelik yapılan çalışmalar, ülkenin enerji projelerindeki toplumsal etkileşimleri, yerel halkın enerji projelerine bakış açılarını ve politika yapım sürecindeki toplumsal faktörleri ele almaktadır. Türkiye'nin enerji politikalarının sosyal etkileşim

⁴⁷Buechs et al., 2014; Çetin, 2018

açısından ele alındığı bu çalışmalar, ülkenin enerji dönüşümü sürecine ışık tutmaktadır.⁴⁸

Bu literatür taraması, enerji politikalarının sosyal etkileşim üzerindeki etkilerini anlamaya yönelik yapılan önemli çalışmaları kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Her bir tema altında incelenen literatür, enerji politikalarının toplumsal dinamiklere olan etkilerine dair geniş bir perspektif sunmayı amaçlamaktadır.

⁴⁸ Bickerstaff, 2012; Foulds, 2016

İKİNCİ BÖLÜM

2. KAVRAMSAL VE TEORİK ÇERÇEVE

Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, enerji kavramının kökeninden günümüze olan evrimi üzerinden anlaşılabilir. Enerji, Yunan kökenli bir terim olan "*en*", "*iç*", "*ergon*", "*iş*" kelimelerinden türemiş, başlangıçta fiziksel bir iş yapabilme kapasitesini ifade ederken, zamanla sosyal bir nitelik kazanarak dinamizm, kuvvet, kudret ve etkinlikle ilişkilendirilmiştir.⁴⁹ Bu sosyal nitelik, enerji politikalarının oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Enerji tarihine bakıldığında, enerji kullanımının evrimi ateşin kullanımından başlamış ve su gücü, rüzgâr, kömür, petrol, çekirdek enerjisi gibi farklı kaynaklarla çeşitlenmiştir. Sanayi devrimi, özellikle kömür ve buhar makinasının kullanımıyla enerji tarihinde önemli bir döneme işaret etmiştir. Petrolün keşfi ve çekirdek enerjisinin ortaya çıkışı da enerji kaynaklarını çeşitlendirmiştir.

⁴⁹ İnan, D. 2001

XX. yüzyılın ortalarında ise yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgi artmış ve biyo-kütle, su, jeotermal, rüzgâr ve güneş gibi kaynaklar önem kazanmıştır.

Enerji, iş görme bakımından potansiyel enerji ve kinetik enerji olmak üzere iki temel türde sınıflandırılabilir. Ayrıca, birincil enerji kaynakları doğada buldukları haliyle kullanılabilen kaynakları, ikincil enerji ise birincil kaynakların dönüşümüyle elde edilen enerji türlerini içermektedir. Bu sınıflandırmalar, enerji politikalarının oluşturulmasında kaynakların etkin ve sürdürülebilir kullanımını sağlamak için önemli bir temel oluşturur.⁵⁰ Türkiye'nin enerji politikaları, yerli kaynaklara yönelim, yenilenebilir enerji kullanımını artırma ve enerji güvenliğini sağlama gibi temel hedefleri içermektedir (IEA, 2020). Ancak, bu politikaların ekonomik etkileri karmaşık olabilir. Örneğin, yerli kömürün teşvik edilmesi enerji maliyetlerini artırabilir ve iklim değişikliği hedeflerini zorlaştırabilir.⁵¹

⁵⁰ Karaosmanoğluları, F. 2004

⁵¹ World Bank, 2022

Enerji politikalarının ekonomik açıdan etkili olabilmesi için istihdam, fiyat kararlılığı, kişi başı reel gelirin artışı ve gelirin adil dağılımı gibi faktörlere odaklanması önemlidir. Uluslararası enerji piyasalarındaki karşılıklı bağımlılık, ülkelerin enerji politikalarını belirleme yeteneklerini azaltmıştır. Bu nedenle, enerji politikalarının oluşturulmasında uluslararası çevre düzenlemeleri ve gelişmeleri dikkate almak önemlidir.

Türkiye'nin enerji politikaları aynı zamanda çevresel etkilere de sahiptir. Yerli kaynaklara yönelme ve yenilenebilir enerji kullanımının artırılması, karbon emisyonlarını azaltma potansiyeli taşırken, kömür ve hidroelektrik gibi kaynaklar çevresel sorunlara neden olabilir. Bu nedenle, enerji politikalarının çevresel etkilerini değerlendirmek ve sürdürülebilirlik prensiplerine uygunluğunu sağlamak önemlidir.

Toplumsal etkileşim açısından, enerji politikaları yerel toplulukları etkiler. Yatırımların ve projelerin uygulandığı bölgelere bağlı olarak, istihdam, ekonomik kalkınma, toplumsal kabul ve yaşam kalitesi gibi faktörlerde değişiklikler görülebilir. Enerji projelerinin

sosyal olarak kabul edilmesi, toplumsal kabulü sağlamak için önemlidir.

Enerji politikalarının toplumsal etkileşimini anlamak için, enerji politikalarının tarihçesini, temel kavramları ve teorik çerçeveleri dikkate almak gereklidir. Bu bağlamda, enerji politikalarının ekonomik, çevresel ve toplumsal boyutlarını anlamak, politika oluşturucuların etkili ve sürdürülebilir enerji politikaları geliştirmelerine yardımcı olabilir.

2.1. Toplumsal Katılım Teorileri ve Enerji Politikaları

Toplumsal katılım, enerji projelerinin planlanması ve uygulanmasında toplumun nasıl etkileşimde bulunduğunu anlamak açısından kritik bir faktördür. Bu bağlamda, toplumsal katılım teorileri, enerji politikalarının sürdürülebilirliği ve toplumsal kabulünü şekillendiren temel prensipleri ele alır.

Bu teorik çerçeve, enerji politikalarının toplumsal katılım üzerindeki etkilerini anlamak için temel teorik yaklaşımları kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Her bir teori, enerji projeleri ve politikalarının toplumla

etkileşimini anlama ve yönetme çabalarına farklı bir bakış açısı sunmaktadır.

Toplumsal katılım teorileri, enerji politikalarının belirlenmesi ve uygulanmasında demokratikleşme, şeffaflık, ve toplumun çeşitli katmanlarının karar süreçlerine etkin katılımını vurgulayarak, enerji yönetimi süreçlerini daha kapsamlı ve adil bir zemine taşımak amacını taşımaktadır.

Pluralist Katılım Teorisi, enerji politikalarının oluşturulmasında çeşitli paydaşların etkileşimini vurgulayarak, toplumun farklı gruplarının temsilcileri aracılığıyla katılım sağlayabileceğini öne sürer. Dahl (1961) ve Sabatier (1986) tarafından öne sürülen bu yaklaşım, enerji projeleriyle ilgili kararların geniş bir paydaş grubu arasında adil bir şekilde dağıtılmasını savunur, böylece politika oluşturma süreci daha katılımcı ve demokratik bir nitelik kazanır.

Toplumsal Sözleşme Teorisi, enerji politikalarının toplumun genel çıkarlarını temsil etmesi gerektiğini savunur. Rawls (1971) ve Dryzek (2000) tarafından

desteklenen bu teori, enerji projeleri ve politikalarının toplumun üyeleri arasında adil ve eşitlik temelinde bir anlaşma olarak ele alınması gerektiğini öne sürer. Toplumsal sözleşme, enerji projelerine yönelik meşruiyeti artırmak amacıyla toplumsal katılımı teşvik eder.

Yurttaş Katılımı Teorisi, enerji politikalarının oluşturulmasında ve uygulanmasında bireylerin doğrudan katılımını vurgular. Arnstein (1969) ve Rowe & Frewer (2000) tarafından desteklenen bu teori, enerji projelerine etkilenen bireylerin karar süreçlerine doğrudan katılımını destekler ve bu katılımın demokratik bir süreç içinde gerçekleşmesini savunur.

Eleştirel Katılım Teorisi, enerji politikalarının toplumsal katılım açısından eksikliklerini vurgular. Schlosberg (2007) ve Walker (2012) tarafından öne sürülen bu teori, katılım süreçlerinin sosyal ve ekonomik eşitsizliklere neden olabileceğini iddia eder. Eleştirel katılım teorisi, enerji politikalarının adalet ve eşitlik temelinde yeniden düşünülmesini savunur.

Yerel Bilgi ve İnovasyon Teorisi, enerji projelerinin planlanmasında yerel toplulukların sahip olduğu bilgi ve deneyimlerin değerini vurgular. Armitage et al. (2008) ve Berkes (2012) tarafından desteklenen bu teori, enerji politikalarının yerel bilgiye dayanarak tasarlanması, projelerin daha etkili ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlayabileceğini ileri sürer. Yerel bilgi, toplumsal katılım süreçlerine zenginlik katar.

Dahl'ın (1989) "katılımcı demokrasi" teorisi, enerji politikalarının belirlenmesinde vatandaşların doğrudan katılımını vurgular. Bu yaklaşım, enerji projelerinin planlanması ve uygulanmasında toplulukların aktif rol almasını savunur, böylece politika oluşturma süreci daha şeffaf ve katılımcı bir şekilde gerçekleşir.

Habermas'ın (1996) iletişimsel eylem teorisi, enerji politikalarının oluşturulmasında iletişim ve diyalogun önemini vurgular. Toplumun farklı kesimleri arasında gerçekleşen açık ve adil iletişim, enerji politikalarının daha meşru ve etkili olmasına katkı sağlar. Bu çerçevede, enerji politikalarının şekillenmesinde paydaşlar arasında diyalog kurma ve anlayışı artırma ön plandadır.

Arnstein'ın (1969) katılım merdiveni modeli, enerji politikalarının toplumsal katılım düzeyini sınıflandırarak, politika oluşturma sürecindeki gerçek katılımın niteliğini değerlendirir. Bu model, sadece bilgi sağlama değil, aynı zamanda toplulukların politika kararlarına etkili bir şekilde katılımını vurgular.

Toplumsal katılım teorilerinin enerji politikalarına uygulanması, yerel toplulukların enerji projelerine etkin bir şekilde dahil edilmesini ve çeşitli sosyal grupların enerji politikalarına etkileşimde bulunmasını sağlamayı amaçlar. Bu teoriler, enerji politikalarının demokratikleşmesi, şeffaflığı ve toplumun çeşitli katmanlarının karar süreçlerine etkin bir şekilde katılımını destekler. Enerji projelerinin topluluk ihtiyaçlarına uygun ve sürdürülebilir olması için bu teorik çerçevelerin etkin bir şekilde uygulanması, enerji sektöründe daha sağlam bir temel oluşturabilir.

2.2. Toplumsal Adalet ve Enerji Politikalarının Eşitsiz Etkileri

Toplumsal adalet, bir toplum içindeki bireyler arasında adil bir denge sağlanması anlamına gelir. Bu denge,

hukuki, ekonomik, eğitimsel ve diğer sosyal alanlarda eşitlik ve adalete dayalı bir düzeni içerir. Toplumsal adalet, özellikle enerji politikalarının uygulanması sürecinde belirgin bir rol oynamaktadır. Enerji politikaları, kaynakların kullanımı, enerji üretimi ve dağıtımını gibi faktörlerle yakından ilişkilidir ve bu alanlardaki eşitsizlikler toplumsal adaleti etkileyebilir.

Toplumsal adalet, herkesin enerji kaynaklarına eşit ve adil bir şekilde erişimini savunur (Smith, 2018). Ancak, enerji politikalarının uygulanması sırasında ortaya çıkan bazı etkiler, toplum içindeki farklı gruplar arasında eşitsizliklere neden olabilir. Örneğin, enerji maliyetlerindeki artışlar, düşük gelirli grupları daha fazla etkileyebilir ve enerji yoksunluğunu artırabilir.⁵²

Ayrıca, enerji üretimi ve madencilik faaliyetleri, belirli toplulukları çevresel olarak daha fazla etkileyebilir (Garcia ve Smith, 2019). Bu durum, genellikle düşük gelirli veya etnik azınlıkların yaşadığı bölgelerde görülen çevresel adaletsizliklere yol açabilir. Bu noktada, toplumsal adaletin enerji politikalarına entegrasyonu,

⁵² Jones ve ark., 2020

enerji kaynaklarının sürdürülebilir ve adil bir şekilde yönetilmesini hedefler.

Enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki etkilerini anlamak için, özellikle de bu etkilerin eşitsizliklere nasıl katkıda bulunduğunu incelemek, sosyal bilimlerde önemli bir araştırma alanını oluşturur. Bu bağlamda, çalışmanın bu bölümünde enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki eşitsiz etkilerini anlamaya yönelik temel teorik çerçeve incelenecektir.

Toplumsal adalet, enerji politikalarının toplumun farklı kesimlerine olan etkilerini değerlendiren ve bu etkilerin adil bir şekilde dağılıp dağılmadığını inceleyen kapsamlı bir konsepttir. Enerji projelerinin planlanması, uygulanması ve yönetimi süreçlerindeki dağılım, erişilebilirlik, maliyet ve faydaların adil bir şekilde paylaşılıp paylaşılmadığı gibi konular, toplumsal adalet açısından önemli sorular ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, enerji politikalarının potansiyel eşitsiz etkilere

yol açma potansiyelini anlamak için toplumsal adalet teorileri kullanılabilir.⁵³

Toplumsal adalet teorileri, enerji politikalarının oluşturulması ve uygulanmasında temel alınan ilkeleri anlamak için kritik bir rol oynar. Rawls'un adil kuramı veya utilitarizmin ilkeleri gibi bu teoriler, enerji politikalarının hangi temel değerleri gözetmesi gerektiğini ele alır ve enerji politikalarının adil olup olmadığını değerlendirmek için bir çerçeve sunar.⁵⁴

Rawls'un adil kuramı, adil bir toplumun temel prensiplerini belirlerken, herkesin en kötü durumda olanın durumunu iyileştirmeye odaklanır. Bu bağlamda, enerji politikalarının tasarımında, özellikle düşük gelirli grupları koruma ve destekleme hedefine odaklanabiliriz. Utilitarizmin perspektifinden bakıldığında ise, enerji politikalarının toplumun genel refahını maksimize etmeye yönelik olması gerektiği vurgulanır. Enerji politikalarının toplumsal adalet açısından değerlendirilmesi, önerilen politikaların gelir

⁵³Schlosberg, 2007; Walker, 2012

⁵⁴Rawls, 1971; Sen, 2009

eşitsizliklerini azaltıp azaltmadığını, fırsat eşitliğini destekleyip desteklemediğini ve çevresel etkileri adil bir şekilde dağıtıp dağıtmadığını analiz etmeyi içerir. Bu bağlamda, toplumsal adalet teorileri, enerji politikalarının sosyal ve ekonomik etkilerini anlamak ve adil bir enerji dönüşümü sağlamak için önemli bir çerçeve sunar.

Çevresel adalet, özellikle enerji üretimi ve projeleri bağlamında çevresel etkilerin adil bir şekilde dağıtılması üzerinde duran bir alanı temsil eder. Enerji projelerinin çevresel etkilerinin, özellikle de zararlı etkilerin yoksul veya marjinal topluluklara odaklanması durumunda ortaya çıkan çevresel adaletsizlik konuları bu bağlamda incelenir.⁵⁵

Enerji yoksulluğu, enerji politikalarının ekonomik eşitsizliklere nasıl katkıda bulunduğunu inceleyen bir alt alanı temsil eder. Bu bağlamda, enerji politikalarının enerji yoksulluğunu nasıl etkilediği, enerji maliyetleri ve enerji erişimine dair adaletsizliklerin nasıl ortaya çıktığı araştırılır (Bouzarovski et al., 2014; Sovacool, 2012). Toplumsal adalet, enerji politikalarında çeşitliliği ve

⁵⁵Bullard, 1990; Agyeman et al., 2002

temsil edilmeyi vurgular. Farklı toplulukların, kültürlerin ve sınıfların enerji politikalarının oluşturulmasında ve karar süreçlerinde nasıl temsil edildiği, bu temsilin ne kadar adil olduğu ve kararların hangi grupların lehine olduğu üzerinde durulur.⁵⁶

Enerji politikalarının karar alma süreçlerinde kapsayıcılık, toplumsal adaletin temel bir unsuru olarak kabul edilir. Kapsayıcılık, karar alma süreçlerine daha fazla katılım ve çeşitli görüşlerin dikkate alınması anlamına gelir. Bu, enerji politikalarının daha adil ve kapsayıcı olmasına katkı sağlayabilir (He, 2011; Reed, 2008). Bu teorik çerçeve, enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki eşitsiz etkilerini anlamaya yönelik temel teorik perspektifleri kapsamlı bir şekilde ele almaktadır. Enerji politikalarının toplumsal adalet açısından değerlendirilmesi, çeşitli teorik bakış açılarına dayalı olarak daha derinlemesine incelenebilir. Bu teorik perspektifler, politika yapıcılara ve araştırmacılara enerji projelerinin ve politikalarının toplumsal adalet ilkesine uygunluğunu değerlendirmede rehberlik sağlar.

⁵⁶Schlosberg, 2007; Bullard et al., 2012

Bu bağlamda kullanılabilen bazı teorik bakış açıları ve değerlendirme yöntemleri aşağıda sunulmuştur.

Rawls'un Adil Kuramı: Rawls'un adil kuramı, adalete dayalı bir toplumun temel prensiplerini belirlerken öncelikle en kötü durumdaki bireyin durumunu iyileştirmeye odaklanır. Enerji politikalarının, özellikle düşük gelirli grupları ve dezavantajlı toplulukları koruma ve destekleme konusundaki etkileri incelenebilir. Enerji politikalarının gelir dağılımına etkisi ve sosyal yardımların enerji maliyetleri üzerindeki etkileri değerlendirilebilir.

Utilitarizm: Utilitarizmin perspektifinden bakıldığında, enerji politikalarının toplumun genel refahını artırması ve faydayı maksimize etmesi gerektiği vurgulanır. Politikaların ekonomik büyümeyi, iş yaratmayı ve enerji güvenliğini nasıl etkilediği analiz edilebilir. Politikaların toplumun geneline olan etkileri, bireysel faydalar ve toplam refah göstergeleri üzerinden değerlendirilebilir.

Çevresel Adalet: Çevresel adalet, enerji projelerinin çevresel etkilerinin adil bir şekilde dağıtılması üzerine

odaklanır. Enerji üretimi ve projelerinin çevresel etkilerinin, özellikle marjinal topluluklar ve düşük gelirli bölgelerdeki insanlar üzerindeki etkileri incelenebilir. Politikaların çevresel adalet ilkesine uygun olup olmadığı, çevresel adalet göstergeleri üzerinden değerlendirilebilir.

Enerji Yoksulluğu: Enerji politikalarının ekonomik eşitsizliklere katkısı ve enerji yoksulluğunu nasıl etkilediği değerlendirilebilir. Politikaların enerji maliyetleri üzerindeki etkisi ve düşük gelirli bireylerin enerji erişimi konuları üzerinde odaklanılabilir. Politikaların enerji yoksulluğunu azaltma veya artırma potansiyeli analiz edilebilir.

Kapsayıcılık ve Temsil Edilme: Enerji politikalarının karar alma süreçlerindeki kapsayıcılık incelenebilir. Farklı toplulukların, kültürlerin ve sınıfların politika oluşturmadaki temsil düzeyi değerlendirilebilir. Politika oluşturma süreçlerinde daha fazla katılım ve çeşitli görüşlerin dikkate alınması üzerine odaklanılabilir.

2.3. Politika Analizi İçin Temel Kavramlar

Türkiye'nin enerji politikaları, sosyoekonomik dinamikleri ve toplumsal ilişkileri büyük ölçüde etkilemektedir. Bu bağlamda, politika analizi ve sosyolojik perspektif çerçevesinde Türkiye'nin enerji politikalarını anlamak için aşağıda belirtilen temel kavramlar ve odak noktalar bir araya getirilebilir.

Politika analizi, bir politikanın tasarımı, uygulanması ve etkileri üzerine sistematik bir inceleme sürecidir. **Politika**

Analizi Temel Kavramları

Politika: Politika, belirli bir konuda belirli bir hedefe ulaşmak için belirlenen kurallar, planlar ve eylemler bütünüdür. Politikalar genellikle devlet tarafından oluşturulur, ancak aynı zamanda özel sektör veya sivil toplum örgütleri tarafından da geliştirilebilir. Politikalar genellikle belirli bir sorunu çözmeyi veya belirli bir amaç veya değeri teşvik etmeyi amaçlar. Türkiye'nin enerji politikaları, enerji üretimi, dağıtımı ve kullanımı ile ilgili stratejileri kapsar. Politika analizi, bu stratejilerin

oluşturulma sürecini ve etkilerini inceleyerek anlamaya çalışır.

Politika Analizi: bir politikanın oluşturulması, uygulanması ve etkileri üzerine sistematik bir inceleme sürecidir. Bu analiz, politikanın geçmişini, amaçlarını, etkilerini, toplumsal bağlamını ve uygulanabilirliğini anlama çabasını içerir. Politika analizi, genellikle çok disiplinli bir yaklaşımı benimser ve veri toplama, değerlendirme ve yorumlama süreçlerini içerir.

Politika Tasarımı: Politika tasarımı, belirli bir sorunu çözmek veya belirli bir hedefe ulaşmak için politika oluşturma sürecidir. Bu aşama, politikanın amaçlarını belirleme, araştırma yapma, alternatif politika seçeneklerini değerlendirme ve politikanın detaylarını belirleme adımlarını içerir. Politika tasarımı, politikanın etkili ve sürdürülebilir olmasını sağlamak için kritik bir aşamadır.

Politika Uygulaması: Politika uygulaması, belirlenen politikanın pratikte nasıl uygulandığını ve hayata geçirildiğini inceleyen bir süreçtir. Bu aşama, politika

uygulayıcılarının rollerini, kaynak tahsisini, uygulama süreçlerini ve politikanın hedeflere ulaşma başarısını içerir. Politika uygulaması aynı zamanda politikanın toplum üzerindeki gerçek etkilerini değerlendirmeyi de içerir.

Politika Değerlendirmesi: Politika değerlendirme, bir politikanın etkilerini ve başarısını değerlendirmek amacıyla kullanılan bir süreçtir. Değerlendirme genellikle politikanın amaçlarına ulaşma derecesini, maliyet etkinliğini, toplumsal etkilerini ve politika uygulamasının etkinliğini içerir. Politika değerlendirme, politika yapım sürecinin geliştirilmesi ve politikaların sürekli olarak iyileştirilmesi için önemli bir araçtır. Enerji politikalarının etkilerinin objektif bir şekilde değerlendirilmesi, politika analizinin ayrılmaz bir parçasıdır.

Stakeholder (Paydaş): Paydaşlar, bir politika sürecinde politikadan etkilenebilecek veya etkileyebilecek olan herhangi bir kişi, grup veya kuruluştur. Paydaşlar politikanın tasarımında, uygulanmasında ve değerlendirmesinde önemli bir rol oynarlar. Politika

analizi, paydaşların çıkarlarını ve etkilerini dikkate alarak daha kapsamlı bir perspektif sunmayı amaçlar.

Politika Seçenekleri: Politika seçenekleri, belirli bir sorunun çözümü veya belirli bir hedefin gerçekleştirilmesi için kullanılabilecek farklı politika önlemlerini ifade eder. Politika analizi, genellikle çeşitli politika seçeneklerini değerlendirir ve en uygun olanını belirlemeye çalışır.

Politika Süreci: Politika süreci, bir politikanın başlangıcından sonuna kadar olan süreci ifade eder. Bu süreç genellikle belirli aşamalardan geçer: gündeme alma, politika tasarımı, politika uygulaması ve politika değerlendirmesi. Politika süreci, politika analizi yaparken politikanın evrimini ve etkileşimlerini anlamak açısından önemlidir.

Türkiye'nin enerji politikası oluşturma süreçleri, karar alma mekanizmaları ve uygulama aşamalarını içerir. Bu süreçlerin şeffaflığı ve katılımcılığı, politika etkinliğini belirlemede önemli bir role sahiptir.

Politika Etkileri: Türkiye'nin enerji politikalarının toplum, ekonomi ve çevre üzerindeki etkileri değerlendirilir. Bu değerlendirme, politikaların amacına ulaşma başarısı ve toplumsal dinamikleri nasıl etkilediğini içerir.

Sosyolojik Perspektif: Enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, sosyal sınıflar, gelir grupları, coğrafi bölgeler ve etnik gruplar arasındaki ilişkileri vurgular.

Politikaların toplum içindeki farklı grupları nasıl etkilediği, bu gruplar arasındaki eşitsizlikleri nasıl şekillendirdiği ve enerji politikalarının toplumsal dokuya olan katkısı sosyolojik bir bakış açısıyla incelenebilir.

Politika Oluşturma ve Uygulama Süreçleri: Türkiye'nin enerji politikalarının belirlenmesinde etkili olan faktörler, politika yapımındaki aktörler ve politikaların uygulanmasındaki zorluklar analiz edilebilir.

Politika süreçlerinin şeffaflığı, katılımcılığı ve demokratik yapısı, politika oluşturulması ve uygulanmasındaki toplumsal etkileşimin anlaşılmasında önemli bir rol oynar.

Toplumsal Etkileşim ve Eşitsizlik: Enerji politikalarının toplumsal etkileri, gelir eşitsizlikleri, sosyal sınıflar arasındaki farklılıklar ve coğrafi bölgelerdeki adaletsizlikler üzerine odaklanabilir.

Politika analizi, enerji politikalarının toplumsal eşitsizlikleri nasıl şekillendirdiğini ve bu eşitsizlikleri nasıl azaltabileceğini değerlendirebilir.

Bu çerçeve içinde Türkiye'nin enerji politikalarının sosyolojik perspektif ve politika analizi, daha kapsamlı bir anlayış sağlayarak politika yapıcılarına, araştırmacılara ve toplumun geneline enerji politikalarının toplumsal etkileri hakkında derin bir perspektif sunabilir.⁵⁷

⁵⁷ Özaydın, 2018., Güney, 2015., Smith, 2010

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3.TÜRKİYE'NİN ENERJİ POLİTİKALARININ OLUŞUMU

Enerji politikası, bir ülkenin enerji ihtiyaçlarını karşılamak, enerji kaynaklarını yönetmek ve ulusal-uluslararası düzeyde enerji güvenliğini sağlamak amacıyla belirlenen stratejilerin bütünüdür.⁵⁸

Yenilemeyen enerji kaynaklarının azalması ve enerji fiyatlarının artışı gibi faktörler, enerji planlaması ve politika oluşturmanın önemini vurgulamaktadır. Bu durum, özellikle enerji kaynakları bakımından sınırlı olan, döviz rezervleri kısıtlı olan ve enerji kaynaklarını dışarıdan temin etmek zorunda olan ülkeler için bir zorunluluktur.⁵⁹

Enerji sektöründeki projelerin uzun hazırlık süreleri, yüksek finansman ihtiyacı ve stratejik önemi, enerji alanında plan ve program yapmanın gerekliliğini ortaya koymaktadır. Madencilik sektörü, özel bir konumda bulunan ve diğer sektörlerden farklı yöntemlere ihtiyaç

⁵⁸ Dünya Enerji Konseyi, 1991

⁵⁹ Karluk, 1997

duyan bir alandır. Bu bağlamda, enerji politikalarının belirlenmesinde madencilik sektörü, maden işletmeleri, boru hatları, petrol rafinerileri, nükleer ve elektrik santralleri gibi projeler önemli bir rol oynamaktadır.⁶⁰

Enerji üretim planlaması, üretim ve tüketim tahminleriyle yakından ilişkilidir. Bu tahminler, enerji projelerinin planlanması ve uygulanması sürecinde dinamik bir rol oynamaktadır. Ancak, bu tahminlerin sürekli olarak değişen dinamik şartlara uyum sağlaması ve yeni teknolojilere adapte olması gerekmektedir.

Enerji talebini etkileyen faktörler, nüfus ve sanayi artışları, sektörel dağılım, hammadde kaynakları, ithalat-ihracat dengeleri gibi unsurlar göz önünde bulundurularak, enerji politikalarının belirlenmesi, ülke şartlarına uygun stratejilerin oluşturulması önemlidir. Bu süreç, ekonomik etkiler, toplumsal gelişmeler ve dış ekonomik denge gibi faktörleri içermelidir, böylece

⁶⁰Karluk, 1997

enerji politikaları ülkenin uzun vadeli enerji ihtiyaçlarına etkin bir şekilde yanıt verebilir.⁶¹

Enerji politikaları, bir ülkenin ekonomik kalkınması, ulusal güvenliği ve çevresel sürdürülebilirliği için kritik bir role sahiptir (Sandıklı-Dikici Bilgin, 2006). Bu bağlamda, enerji sektöründeki gelişmeler ve politikalar, ülkelerin enerji ihtiyaçlarını karşılamak ve enerji kaynaklarını etkili bir şekilde yönetmek amacıyla oluşturulan stratejilere dayanmaktadır.

Enerji politikalarının evrimi, geçmişten günümüze bir dizi faktörün etkileşimiyle şekillenmiştir. Türkiye özelinde, enerji politikalarının belirlenmesinde dışa bağımlılık, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve sürdürülebilir enerji kullanımı gibi stratejik hedefler öne çıkmaktadır.⁶²

Türkiye'nin enerji politikalarının oluşturulmasında, petrole olan bağımlılık ve dış enerji kaynaklarına duyulan ihtiyaç önemli bir etken olmuştur (İAV, 2005). Enerji politikalarının belirlenmesindeki bu etkenler, Türkiye'nin

⁶¹MÜSİAD, 1995

⁶²Tuncer-Eskibalı, 82; İAV, 2005

enerji güvenliği ve ekonomik kalkınma stratejileriyle bütünleşmektedir.

Enerji politikalarının şekillenmesinde dış politikanın da etkisi büyüktür. Türkiye'nin enerji ithalatına yönelik stratejileri, uluslararası ilişkiler ve enerji güvenliği bağlamında değerlendirilmelidir (Rubin-Kirişçi, 2002). Bu çerçevede, Türkiye'nin enerji politikaları, hem bölgesel hem de küresel aktörlerle ilişkilerini dengeleme amacını taşımaktadır.

Enerji politikalarının belirlenmesinde uzun vadeli stratejilerin ve kalkınma planlarının etkisi büyük olmuştur (DPT, 2000). Türkiye'nin enerji talebinin karşılanması için çeşitli enerji kaynaklarına yönelik planlamalar, bu stratejik belgeler doğrultusunda şekillenmektedir.

Enerji politikalarının oluşturulmasında çevre dostu enerji stratejilerinin ve sürdürülebilirlik ilkesinin önemi vurgulanmaktadır. Türkiye'nin enerji politikaları, enerji verimliliği, çevre dostu teknolojilerin benimsenmesi ve

yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımını teşvik etme amacını taşımaktadır.⁶³

Türkiye'nin enerji politikalarının evrimi, ülkenin hızlı nüfus artışı ve ekonomik büyümesinden kaynaklanan artan enerji ihtiyaçlarıyla sıkı bir şekilde bağlantılıdır. Enerji, global ekonomilerin ve toplumların işleyişinde temel bir faktör olup, bu bağlamda enerji politikaları, ülkelerin kalkınma stratejileri ve uluslararası rekabet güçleri açısından belirleyici bir rol oynamaktadır⁶⁴

Türkiye'nin enerji politikalarının ana odak noktaları arasında enerji güvenliği, verimlilik ve ekonomik rekabetçilik bulunmaktadır. Bu üç kilit dinamik, Türkiye'nin enerji politikalarını şekillendiren temel prensipleri oluşturur.

Türkiye'nin coğrafi konumu, enerji açısından stratejik bir öneme sahiptir. Ülke, enerji zengini Orta Doğu, Kafkaslar ve Rusya ile Avrupa'nın büyük enerji ihtiyaçları arasında bir köprü konumunda bulunmaktadır

⁶³Rubin-Kirişçi, 2002

⁶⁴ Smith, 2022

(Kaplan, 2022). Bu durum, Türkiye'nin enerji ticaretinde stratejik bir rol üstlenmesine olanak tanımıştır.⁶⁵

1980'li yıllarda başlayan liberalleşme süreci, Türkiye'nin enerji sektöründe önemli değişikliklere yol açmıştır . Enerji sektörünün serbestleşmesi ve özelleştirilmesi, enerji kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve enerji arz güvenliğinin sağlanması amacıyla gerçekleşmiştir.⁶⁶

Türkiye'nin enerji politikaları, özellikle 2010'dan sonra yenilenebilir enerji alanında önemli gelişmeler içermektedir. Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Üretiminde Kullanımına İlişkin Kanun (YEKDEM) ve Enerji Verimliliği Kanunu gibi düzenlemeler, Türkiye'nin enerji dönüşümüne öncülük etmiştir. Türkiye'nin enerji politikaları, gelecekteki hedeflere odaklanarak şekillenmektedir. Yenilenebilir enerji kaynaklarının payının artırılması, enerji verimliliğinin artırılması ve enerji güvenliğinin sağlanması, Türkiye'nin enerji stratejisinin temel taşlarıdır.⁶⁷

⁶⁵Kıran & Tekin, 2023

⁶⁶Göksal, 2010

⁶⁷TBMM, 2011; 2014

Türkiye'nin enerji politikaları, sadece ulusal değil, aynı zamanda küresel düzeyde de ele alınmalıdır. Özellikle enerji ithalatında çeşitliliği teşvik etme ve uluslararası enerji piyasalarındaki dinamiklere adapte olma çabaları, Türkiye'nin enerji politikalarını küresel bir perspektife taşımaktadır.

Türkiye'nin enerji politikalarındaki önemli dönemler, özellikle 1980'lerdeki liberalleşme süreci, 2001'deki Elektrik Piyasası Kanunu ve sonraki yıllardaki yenilenebilir enerji kanunları gibi stratejik yasal düzenlemelerle belirlenmiştir.

Türkiye'nin enerji politikalarındaki değişim süreci, liberalleşme, özelleştirme, yenilenebilir enerjiye odaklanma ve enerji verimliliğine vurgu gibi evreleri içermektedir. Bu süreç, ülkenin enerji sektöründe önemli bir dönüşümü temsil etmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin enerji politikalarının evrimi, yerel ve küresel dinamiklerin etkileşimiyle şekillenmiştir. Gelecekte, Türkiye'nin enerji politikalarının

sürdürülebilirlik, çeşitlilik ve güvenlik odaklı stratejilerle şekillenmesi beklenmektedir.⁶⁸

3.1. Politika Oluşturma Süreci ve Paydaşlar

Enerji politikalarının oluşturulması süreci, çok disiplinli ve karmaşık bir yapıya sahiptir. Bu sürecin temel adımları şunları içerir:

Gündeme Alma Aşaması: Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumu genellikle belirli bir enerji sorununun gündeme gelmesiyle başlar. Örneğin, enerji arz güvenliği, sürdürülebilirlik veya ekonomik etkiler gibi faktörler gündeme alınabilir. Bu aşamada, devlet kurumları, enerji sektörü temsilcileri, akademisyenler ve sivil toplum örgütleri gibi çeşitli paydaşlar sorunun önemini belirler.

Politika Tasarımı ve Formülasyonu: Gündeme alınan enerji sorununa yönelik çözümler aranır ve politika tasarımı süreci başlar. Türkiye'de bu aşamada Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu gibi devlet kurumları, enerji şirketleri,

⁶⁸Kıran & Tekin, 2023

akademisyenler ve sektörde faaliyet gösteren diğerk paydaşlar aktif rol oynar. Politika tasarımı sırasında, enerji arz güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik, ekonomik etkiler ve toplumsal kabul gibi faktörler dikkate alınır.

Yasal Çerçeve ve Mevzuatın Oluşturulması: Politika tasarımının şekillenmesinin ardından, oluşturulan politikaların yasal çerçevesi ve mevzuatı oluşturulur. Bu aşamada devlet kurumları, hukuk uzmanları, endüstri temsilcileri ve sivil toplum örgütleri arasında yoğun bir etkileşim gerçekleşir. Mevzuatın oluşturulması sırasında enerji sektörünün yanı sıra çevre, ekonomi ve sosyal etkiler de göz önünde bulundurulur.

Uygulama ve Yürütme: Oluşturulan politikaların uygulanması ve yürütülmesi aşamasında, devlet kurumları, enerji sektörü temsilcileri, denetim otoriteleri ve yerel yönetimler aktif rol oynar. Bu süreçte politikaların etkin bir şekilde hayata geçirilmesi için çeşitli stratejiler ve yöntemler geliştirilir.

İzleme ve Değerlendirme: Türkiye'nin enerji politikalarının etkilerini değerlendirmek ve politika sürecini gözden geçirmek için izleme ve değerlendirme mekanizmaları oluşturulur. Bu aşamada devlet kurumları, akademisyenler, sivil toplum örgütleri ve endüstri temsilcileri arasında iş birliği yapılır.

Paydaşların Rolü: Türkiye'nin enerji politikalarının oluşum sürecinde çeşitli paydaşlar önemli roller üstlenir. Devlet kurumları, enerji şirketleri, sivil toplum örgütleri, akademisyenler, yerel yönetimler ve uluslararası kuruluşlar, politika tasarımından uygulamaya kadar sürecin farklı aşamalarında katkıda bulunurlar. Paydaşlar arasındaki etkileşim ve iş birliği, politika yapım sürecinin başarısını etkileyen kritik faktörlerden biridir.

Uluslararası Boyut: Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumunda uluslararası faktörler de etkilidir. Enerji ticareti, uluslararası enerji piyasaları, çevresel taahhütler ve uluslararası enerji projeleri gibi unsurlar, Türkiye'nin enerji politikalarının uluslararası düzeyde şekillenmesinde rol oynar.

Türkiye'nin enerji politikalarının belirlenmesi süreci, geniş bir paydaş grubunun katılımını ve karmaşık bir strateji oluşturma sürecini içermektedir. Türkiye, giderek artan bir uluslararası enerji aktörü olma yolunda ilerlemekte ve bölgesel bir enerji merkezi olma potansiyeli taşımaktadır.

Bu süreçte, mevcut boru hatlarına ek olarak İran ile doğal gaz sahalarının işletilmesi anlaşması ve ABD ile Irak doğal gaz ve petrolünün ortaklaşa çıkarılması ve pazarlanması yönündeki görüş birlikleri, Türkiye'nin enerji merkezi olma ihtimalini daha da güçlendirmiştir. Türkiye, enerji kaynaklarına dışa bağımlılığı ve enerji ithalat zorunluluğu nedeniyle her kalkınma planında enerji sektör planlamasına önem vermektedir. Bu planlamada, dünya ve Türkiye'deki sektördeki mevcut durum, genel ekonomik ve çevresel hedefler, nüfus ve enerji fiyatları gibi faktörler, küresel ve bölgesel politika ve stratejilerle entegre bir şekilde değerlendirilmektedir

Gelişmekte olan ekonomiler, dış rekabet şartlarına hazırlanabilmek için yurt içi enerji kaynaklarını geliştirmeli ve çeşitlendirmelidir. Enerji tüketiminde

tasarruf ve verimlilik ilkelerine uyulması, sürdürülebilir kalkınma açısından önemli bir unsurdur.

Türkiye'nin enerji politikalarının temel amacı, ekonomik kalkınmanın ve sosyal gelişmenin ihtiyaç duyduğu enerjinin rekabetçi bir serbest piyasa ortamında sürekli, kaliteli ve güvenli bir şekilde asgari maliyette temin edilmesidir. Enerji güvenliği, uluslararası gündemin ilk sıralarında yer almakta olup Türkiye'nin güvenli bir transit güzergahı ve terminal ülke olma politikası ilerletilmelidir.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK), elektrik, doğal gaz, petrol ve sıvılaştırılmış petrol gazları (LPG) piyasalarının düzenlenmesi ve denetlenmesi görevlerinden sorumlu bir kuruluştur.

Türkiye'nin ana enerji politika ve stratejileri arasında stratejik petrol ve doğal gaz depolama kapasitesinin artırılması, kaynak ve ülke çeşitliliği, yerli kaynakların kullanımı ve geliştirilmesine öncelik verilmesi, farklı teknolojilerin kullanımı ve yerli üretimin artırılması gibi hedefler bulunmaktadır.

Türkiye, enerji ihtiyacını karşılamak ve çevresel etkileri minimize etmek amacıyla stratejik hedeflerinde nükleer enerji kullanımına da yer vermektedir. Özellikle Kyoto Protokolü'nün getirdiği zorunlu karbon emisyonu kısıtlamaları, Türkiye'yi temiz enerji üretimi için alternatif kaynaklar aramaya yönlendirmiştir

Enerji sektöründeki stratejik planlamalar, ulusal ekonomik hedeflerle entegre bir şekilde ele alınmakta ve çevresel etkilerin minimize edilmesi, enerji güvenliği ve rekabetçi piyasa şartlarının sağlanması üzerine odaklanmaktadır. Türkiye'nin enerji meselesi, sadece ekonomik kalkınma ve sosyal refah için değil, aynı zamanda uluslararası ilişkiler ve çevre politikaları bağlamında da kritik bir rol oynamaktadır.

Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumu, karmaşık bir süreç içermekte olup, çeşitli paydaşların aktif katılımını gerektirmektedir. Bu süreç, enerji sektöründeki dinamiklerle toplumun genel çıkarlarını dengeleme amacını taşımaktadır. Türkiye'nin jeopolitik konumu, hızlı ekonomik büyümesi ve artan nüfusu, ülkenin enerji ihtiyacını sürekli olarak artırmaktadır. Enerji kaynakları

arasında fosil yakıtlar, hidroelektrik, rüzgâr ve güneş enerjisi bulunmakta ve bu kaynaklar, ülkenin enerji profilini şekillendirmektedir.

Son on yılda, Türkiye'nin enerji tüketimi, hızla gelişen endüstriler ve artan altyapı projeleriyle birlikte sürekli olarak artış göstermiştir. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) verilerine göre, bu artışın büyük bir kısmını fosil yakıtlar, özellikle petrol, doğalgaz ve kömür oluşturmaktadır. Özellikle doğalgaz, enerji tüketiminin önemli bir kısmını elektrik üretiminde ve konutlarda ısınma ve pişirme amaçlı kullanımıyla karşılamaktadır. Bu durum, özellikle Rusya, İran ve Azerbaycan gibi ülkelerden ithal edilen doğalgazın Türkiye'nin enerji bağımlılığını artırmasıyla önemli bir konudur.

Termik santrallerde kullanılan kömür, elektrik üretiminde kritik bir rol oynamaktadır. Türkiye, hem yerli hem de ithal kömür kullanımıyla enerji üretimini çeşitlendirmeye çalışmaktadır. Petrol tüketimi ise özellikle taşımacılık sektöründe yüksektir ve bu durum, Türkiye'nin Ortadoğu'dan petrol ithalatı yaparak bölgesel ekonomik

ve politik değişikliklere duyarlı hale gelmesine neden olmaktadır.

Yenilenebilir enerji kaynakları, Türkiye'nin enerji profilinde önemli bir genişleme yaşamaktadır. Hidroelektrik enerji, toplam elektrik üretiminin büyük bir kısmını oluştururken, rüzgâr ve güneş enerjisi sektörü de hızla büyümektedir. Ancak, yenilenebilir enerji kaynaklarının potansiyeli henüz tam olarak kullanılmamıştır ve bu, gelecekteki enerji politikalarında önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır.

Türkiye'nin enerji ihtiyaçlarının artmasıyla birlikte, enerji politikaları ve stratejileri, enerji verimliliğini artırmak, yerel ve sürdürülebilir enerji kaynaklarını geliştirmek ve dışa bağımlılığı azaltmak için kritik bir rol oynayacaktır. Bu, Türkiye'nin hem enerji güvenliğini sağlamak hem de çevresel sürdürülebilirlik hedeflerini gerçekleştirmek adına önemli bir adım olacaktır.

Bu bağlamda, enerji politikalarının oluşturulması sürecinde paydaşlar arasındaki etkileşim, devletin rolü, uluslararası ilişkilerin etkisi ve enerji kaynaklarının

çeşitlendirilmesi gibi konular, politika belirleme mekanizmalarının temelini oluşturmaktadır. Türkiye'nin bu alandaki zorlukları aşmak ve sürdürülebilir bir enerji geleceği inşa etmek için bu çok yönlü yaklaşımların dikkatlice değerlendirilmesi gerekmektedir.

Erdal Sağlam'ın "Türkiye'nin Uranyum Zenginleştirme Merkezi Olması Gündemde" başlıklı makalesi, Türkiye'nin uranyum zenginleştirme konusundaki potansiyelini vurgular. Bu perspektif, Türkiye'nin enerji arzını çeşitlendirmek ve güvenliğini artırmak amacıyla nükleer enerjiye yönelik stratejileri ele alır (Sağlam, 2008).

Türkiye Ekonomisi üzerine çalışan Karluk ve Başol'un değerlendirmesi, enerji politikalarının ekonomik boyutunu ele alır. Bu analiz, enerji sektöründeki değişikliklerin Türkiye'nin genel ekonomik performansına etkilerini inceler.⁶⁹

Resmî Gazetede yayınlanan hükümet kararları ve yasal düzenlemeler, Türkiye'nin enerji politikalarını belirleyen

⁶⁹Karluk & Başol

hukuki çerçeveyi şekillendirir. 30 Ekim 2008 tarihli Resmî Gazetede ki enerji politikalarını düzenleyen belgeler bu bağlamda ele alınır. Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın 2006 yılı faaliyet raporu, Türkiye'nin enerji politikalarının oluşturulmasında devletin rolünü ve stratejilerini anlamamıza yardımcı olur. Bu rapor, enerji sektöründeki gelişmeleri ve hedefleri detaylı bir şekilde sunar.⁷⁰

Hakan Çermikli'nin "Enerji Tüketimi, Enerji Yoğunluğu ve İktisadi Büyüme" makalesi, enerji tüketimi ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi inceler. Bu akademik bakış açısı, enerji politikalarının ekonomik sürdürülebilirlik üzerindeki etkilerini değerlendirir.⁷¹

İlker Parasız'ın "Türkiye Ekonomisi: 1923'den Günümüze İktisat ve İstikrar Politikaları" adlı kitabı, Türkiye'nin enerji politikalarının tarihî gelişimini ele alır. Bu perspektif, Cumhuriyet döneminden günümüze enerji politikalarındaki evrimi değerlendirir.⁷²

⁷⁰Resmî Gazete, 30 Ekim 2008

⁷¹Çermikli, 2005

⁷²Parasız, 1998

Filiz Önertürk'ün "Petrol ve Ekonomisi Üzerine" adlı eseri, petrol kaynaklarına dayalı enerji politikalarının ekonomik etkilerini analiz eder. Maliye Bakanlığı yayınlarından biri olan bu çalışma, enerji politikalarının mali boyutlarını inceler.

Kılıçbay'ın eseri ve Süreyya Hiç'in "Türkiye Ekonomisi" kitabı, enerji politikalarının iktisadi boyutunu detaylı bir şekilde irdeleyerek enerji sektörünün Türkiye ekonomisindeki konumunu değerlendirir.⁷³

Ahmet Demir'in "Türkiye'de Cumhuriyet Döneminde Enerji Politikaları" adlı makalesi, Cumhuriyet dönemindeki enerji politikalarını tarihî bir perspektifle inceler. Bu çalışma, geçmiş politikaların günümüzdeki etkilerini anlamamıza katkı sağlar.⁷⁴

⁷³Önertürk, 1983

⁷⁴Demir, 1980

3.2.Sosyolojik Faktörlerin Politika Oluşturmada Rolü

Enerji politikalarının oluşturulması, sadece teknik ve ekonomik faktörlerle değil, aynı zamanda toplumsal dinamiklerle de sıkı bir etkileşim içindedir.⁷⁵

Sosyolojik faktörler, enerji politikalarının belirlenmesinde önemli bir rol oynar çünkü enerji, toplumların yaşam tarzını, ekonomik yapısını ve çevresel ilişkilerini derinden etkiler.⁷⁶ Bu bağlamda, bu çalışmada sosyolojik faktörlerin politika oluşturmadaki rolü, özellikle de Türkiye'deki sosyolojik faktörlerin enerji politikalarının oluşturulmasındaki etkisi ele alınacaktır.

Enerji politikalarının belirlenmesinde toplumun enerji talepleri ve beklentileri belirleyici bir rol oynar (Tuncer, 2010). Toplumun enerji tüketim alışkanlıkları, çevresel duyarlılık, enerji güvenliği endişeleri ve enerji maliyetlerine ilişkin beklentiler, politika oluşturucuların kararlarını etkiler.

⁷⁵Altuğ, 2006

⁷⁶Şahin, 1994

Bu bağlamda, sosyolojik araştırmalar ve toplumsal dinamiklerin analizi, politika tasarımı sürecinde önemli bir yer tutar.⁷⁷

Enerji politikalarının oluşturulmasında sosyolojik faktörlerin önemini vurgulayan Yentür (2022), toplumsal taleplerin, beklentilerin ve enerjiyle ilgili toplumsal dinamiklerin, politika yapımı sürecinde kritik bir rol oynadığını belirtmektedir. Bu bağlamda, enerji politikalarının sadece teknik ve ekonomik faktörlere dayalı olmanın ötesine geçerek, toplumun değerlerini, beklentilerini ve sosyal yapıdaki eşitsizlikleri de dikkate alması gerektiğini savunmaktadır.

Enerji politikalarının oluşturulmasında toplumun etkileşimi ve katılımı kritik öneme sahiptir (Yılmaz, 2015). Sosyal grupların ve sivil toplum örgütlerinin enerji politikalarına yönelik görüşleri ve önerileri, politika yapımı sürecinde dikkate alınmalıdır. Toplumsal katılım mekanizmaları, politika oluşturucuların toplumla etkileşimini artırarak daha kapsayıcı ve demokratik bir

⁷⁷Aydın, 2017

politika yapım sürecine olanak tanır.⁷⁸ Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumunda toplumsal eşitsizliklerin rolü göz önüne alınmalıdır (Öztürk, 2012). Enerji hizmetlerine eşit erişim ve enerji yoksulluğu gibi konular, sosyal sınıf, bölgesel farklar ve ekonomik durum gibi faktörlere bağlı olarak değişebilir. Politika oluşturucuların, enerji politikalarının toplumsal eşitsizlikleri azaltmaya yönelik stratejiler geliştirmeleri önemlidir

Türkiye'nin farklı bölgelerinde ve topluluklarında kültürel ve sosyal değerler farklılık gösterir (Ertürk, 2014). Bu değerler, enerji politikalarının belirlenmesinde etkili olabilir. Örneğin, bir bölgedeki toplumsal değerler çevresel sürdürülebilirliği vurgularken, başka bir bölgede enerji güvenliği öncelikli olabilir. Politika yapıcıların, kültürel ve sosyal farklılıkları anlamaları ve bunları politika tasarımına entegre etmeleri gerekmektedir.⁷⁹

Türkiye'de enerji bilinci ve kamuoyu tutumu, enerji politikalarının oluşturulmasında etkili olan sosyolojik

⁷⁸ Büyükkakıncı, 2019

⁷⁹ Akbulut, 2016

faktörlerdir (Taşpınar, 2018). Halkın enerji tasarrufuna yönelik tutumu, yenilenebilir enerjiye olan destek ve çevresel duyarlılık, politika oluşturucuların stratejilerini şekillendirir. Bu bağlamda, enerji politikalarının halk arasında kabul görmesi ve desteklenmesi önemlidir.⁸⁰

Türkiye'deki demografik değişimler, enerji ihtiyaçlarını ve tüketim alışkanlıklarını etkiler (Demir, 2013). Nüfus artışı, kentselleşme ve demografik yapıdaki değişiklikler, enerji politikalarının gereksinimlerini şekillendirebilir. Politika yapıcıların demografik değişimleri göz önünde bulundurarak uzun vadeli ve sürdürülebilir enerji politikaları oluşturmaları önemlidir.⁸¹

Bu sosyolojik faktörlerin, Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumunda nasıl etkili olduğunu anlamak, daha kapsamlı, toplumsal ihtiyaçları karşılayan ve sürdürülebilir enerji politikalarının geliştirilmesine olanak tanır.

⁸⁰Gürbüz, 2020

⁸¹Koçak, 2017

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. TOPLUMUN ENERJİ POLİTİKALARINA KATILIMI

Ülkeler arası ilişkilerin temel belirleyicilerinden biri enerji politikaları ve bu politikalar çerçevesinde yürütülen iş birlikleridir.

4.1. Toplumsal Grupların Politika Sürecine Katılımı

Enerji politikalarının oluşturulma sürecinde toplumsal grupların etkili katılımı, demokratik yönetim ve sürdürülebilir politikaların geliştirilmesi açısından kritik bir öneme sahiptir.

Türkiye, enerji politikalarının belirlenmesinde kendi doğal kaynaklarını arama ve işletme yeteneği ile önemli bir avantaja sahiptir. Bu, özellikle doğalgaz ve petroldeki tamamlayıcı halka niteliğiyle Türkiye'yi jeopolitik ve jeostratejik açıdan önemli bir ülke konumuna getirmektedir.⁸²

⁸² Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2017

Türkiye'nin enerji politikalarını şekillendiren faktörler arasında "kaynak çeşitliliği", "çevresel duyarlılık", "rekabetçi yapı" ve "enerji ithalatından doğacak riskleri önlemeye yönelik tedbirler" bulunmaktadır (Kaya, 2012).

Türkiye'nin enerji politikalarını belirlerken dikkate aldığı temel ilkelere bakıldığında, bu politikaların sadece ulusal değil, aynı zamanda bölgesel ve uluslararası düzeyde işbirliklerine dayandığı görülmektedir. Türkiye, enerji tedariki açısından stratejik konumda bir ülke olarak, bölgesel enerji koridorlarını ve terminallerini geliştirmeye odaklanmaktadır (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2017'a).

Türkiye'nin bölgesel düzeyde iş birliğine yönelik yürüttüğü transit boru hatları ve projeler arasında Irak-Türkiye ham petrol boru hattı, Bakü-Tiflis-Ceyhan ana ihraç ham petrol boru hattı, trans-Anadolu doğal gaz boru hattı projesi (tanap), Türk akım gaz boru hattı projesi ve mavi akım gaz boru hattı gibi projeler yer almaktadır.

Enerji politikalarının belirlenmesinde toplumsal grupların etkili katılımı, politikaların daha adil, sürdürülebilir ve toplumun ihtiyaçlarına uygun olmasını sağlamaktadır (Sovacool, 2016). Türkiye'nin enerji politikalarında toplumsal grupların rolü, politika oluşturma sürecinde belirleyici olmuştur. Bu çerçevede, Türkiye'nin enerji politikalarını şekillendiren unsurlar arasında "kazan/kazan" ilkesi, enerji arz güvenliğine katkı, bölgesel barış süreçlerine destek gibi sosyal sorumluluk boyutları da bulunmaktadır

Türkiye'nin enerji politikalarını belirlemede toplumsal gruplarla iş birliği içinde olması, politikaların daha demokratik ve çeşitli bir perspektife dayalı olarak oluşturulmasına olanak tanımaktadır.

Sivil toplum örgütleri, enerji politikalarının oluşturulmasında etkili bir rol oynamakta ve politika yapıcılarla iş birliği içinde toplumsal grupları temsil etmektedir.⁸³

⁸³ Toprak ve Diğerleri, 2019

Türkiye'nin enerji politikalarının oluşturulma sürecinde toplumsal katılım mekanizmaları olarak kamu toplantıları, çevrimiçi anketler ve sivil toplum örgütlerinin katılımı önemli bir yer Bu mekanizmalar, toplumun enerji politikalarına etkin bir şekilde dâhil olmasını sağlamakta ve politika sürecine çeşitli bakış açıları kazandırmaktadır.

Türkiye'nin enerji politikalarında toplumsal katılımın geleceği, etkili iletişim stratejileri, eğitim programları ve çeşitli katılım mekanizmalarının geliştirilmesi ile şekillenecektir. Ayrıca, enerji projelerinin hayata geçirilmesi sürecinde toplumsal grupların görüş ve taleplerinin dikkate alınması, daha kapsayıcı ve sürdürülebilir politikaların oluşturulmasına olanak tanıyacaktır.

Türkiye'nin enerji politikalarında toplumsal katılımın artırılması için daha fazla araştırma yapılması ve toplumsal grupların politika sürecine daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çabalar, Türkiye'nin enerji sektöründe daha adil, demokratik ve çevresel

açından duyarlı politikaların oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

Böylece, Türkiye'nin enerji politikalarının belirlenmesinde toplumsal grupların etkili bir şekilde katılımı, sürdürülebilir ve kapsayıcı politikaların oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, Türkiye'nin bölgesel ve uluslararası düzeydeki enerji projeleri, politika oluşturma sürecine toplumsal grupların etkin katılımını sağlamak adına bir örnek teşkil etmektedir. Türkiye'nin enerji politikalarındaki bu katılım, demokratik yönetim ilkelerini vurgulayarak, enerji politikalarının toplumun beklenti ve ihtiyaçlarına daha uygun bir şekilde geliştirilmesine olanak tanımaktadır.

4.2. Kamuoyunun Enerji Projelerine Tepkileri

Kamuoyunun enerji projelerine tepkileri, enerji sektöründeki gelişmelerle paralel olarak önemli bir araştırma alanı olmuştur. Türkiye'nin enerji politikalarında yaşanan değişimler, özellikle çevresel, sosyal ve ekonomik etkileri nedeniyle geniş bir kamuoyu

tepkisine yol açmıştır (Özdemir, 2020). Bu tepkiler, enerji projelerinin sadece teknik ve ekonomik yönlerini değil, aynı zamanda toplumun değerleri ve beklentileriyle de entegre edilmesi gerekliliğini vurgular.

Özellikle büyük ölçekli enerji projeleri, yerel topluluklar arasında çeşitli tepkilere neden olabilir. Örneğin, HES (Hidroelektrik Santrali) projeleri, su kaynaklarının kullanımı, ekosistem değişiklikleri ve yerel ekonomik dinamikler üzerindeki etkileri nedeniyle bazı bölgelerde yoğun eleştirilere maruz kalmıştır (Doğan et al., 2015). Bu eleştirilerin anlaşılması ve yönetimi, kamuoyu tepkilerinin enerji projelerine etkili bir şekilde entegre edilmesini gerektirir.

Öte yandan, enerji projelerine karşı olumlu bir kamuoyu oluşturulması da mümkündür. Özellikle yenilenebilir enerji projeleri, çevresel sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği ile mücadele bağlamında destek görebilir (Karakaya, 2019). Bu durum, enerji projelerinin toplumun çevresel duyarlılık ve enerji dönüşümüne olan katkılarına odaklanarak kamuoyu güvenini kazanma potansiyeline sahiptir.

Türkiye özelinde, örneğin Akkuyu Nükleer Güç Santrali projesi, Sinop Nükleer Güç Santrali projesi gibi büyük çaplı enerji projeleri, çeşitli toplumsal gruplar arasında farklı tepkilere neden olmuştur. Nükleer enerji projeleri genellikle çevresel endişelere ve güvenlik kaygılarına yol açabilir (Türkmen et al., 2019). Benzer şekilde, termik santrallerin çevresel etkileri, yerel halkın yaşam kalitesi endişelerini gündeme getirmiştir.⁸⁴

Kamuoyunun enerji projelerine tepkileri sadece çevresel etkilerle sınırlı değildir; aynı zamanda ekonomik ve sosyal boyutları da içerir. Örneğin, enerji projelerinin istihdam yaratma potansiyeli ve bölgesel ekonomik kalkınmaya olan katkısı, yerel halkın projelere olan bakışını etkileyebilir (Kabadayı et al., 2021). Bu bağlamda, projelerin topluma sağladığı sosyal ve ekonomik faydaların vurgulanması, olumlu bir kamuoyu oluşturmak açısından önemlidir.

Bu bağlamda, Türkiye'de ve dünya genelinde enerji projelerine yönelik kamuoyu tepkilerini anlamak ve etkili bir şekilde yönetmek, enerji politikalarının başarısı için

⁸⁴Demir Etal., 2018

kritik bir unsurdur. Bu, projelerin planlama ve uygulama aşamalarında toplumsal katılım mekanizmalarının güçlendirilmesini, şeffaflığın artırılmasını ve yerel halkın projelerle ilgili bilgilendirilmesini gerektirir. Bu çabalar, sadece enerji projelerinin çevresel ve teknik yeterliliğini değil, aynı zamanda toplumsal kabulünü artırarak enerji dönüşümünün daha sürdürülebilir ve kapsayıcı olmasını sağlayabilir.

Enerji projelerinin toplumsal kabul ve tepkilerini anlamak, sürdürülebilir enerji politikalarının oluşturulmasında kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, projelerin yerleştirileceği konumlar, yerel halkın projelere olan yakınlığı, çevresel etkileri ve kentsel dokuya olan etkileri göz önüne. Yerel toplumun planlama aşamasında aktif katılımı ve geri bildirim, projelerin toplumsal ihtiyaçlara daha iyi yanıt vermesini sağlar.

Enerji projelerinin çevresel etkileri, toplumun projelere karşı tutumunu belirlemede önemli bir rol oynar. Çevresel etki değerlendirmeleri ve bu değerlendirmelerin şeffaf bir şekilde iletilmesi, kamuoyunun projelere karşı tutumunu etkileyebilir. Özellikle büyük ölçekli

projelerde, çevresel etkilerin doğru bir şekilde değerlendirilmesi, toplumsal kabulü artırmada önemli bir adımdır.⁸⁵

İnşa ve işletme aşamalarında ortaya çıkabilecek iş sağlığı ve güvenliği endişeleri, toplumun projelere karşı tutumlarını etkileyebilir. Bu endişelerin dikkate alınması ve şeffaf bir iletişim stratejisi, projelerin toplumsal güvenini artırabilir.

Enerji projelerinin ekonomik ve sosyal etkileri, toplumun projelere yönelik tutumlarını etkileyen önemli bir faktördür. İstihdam yaratma, yerel ekonomiye katkı, sosyal projeler ve topluluk geliştirme faaliyetleri gibi faktörler, projelerin toplum üzerinde olumlu bir etki bırakmasına yardımcı olabilir.⁸⁶ Kamuoyunun enerji projelerine karşı tutumu, projelerle ilgili doğru ve şeffaf bilgi sağlanmasıyla doğrudan ilişkilidir. Toplumun süreçlere etkin bir şekilde katılımı, projelerin tasarım ve uygulama aşamalarında toplumsal ihtiyaçlara daha iyi yanıt verilmesini sağlar. Enerji projelerinin insan

⁸⁵Özdemir, 2020

⁸⁶Karakaya, 2019

sağlığına etkisi, toplumun projelere yönelik tepkilerini belirleyen önemli bir faktördür. Sağlıkla ilgili endişelerin şeffaf bir şekilde ele alınması ve toplumun bilgilendirilmesi, projelerin kabul görmesine katkı sağlayabilir.

Toplumun enerji projelerine yönelik tepkileri, genellikle alternatif enerji kaynaklarına olan ilgi ve destekle de bağlantılıdır. Yenilenebilir enerji projelerine olan ilgi, toplumun çevresel duyarlılığı ve enerji dönüşümüne olan inancını yansıtabilir.

Sosyal medya, toplumun enerji projelerine yönelik tepkilerinin hızlı bir şekilde yayılmasına ve şekillenmesine katkıda bulunan önemli bir platformdur. Projelerle ilgili toplumsal diyalog ve duyarlılık, sosyal medya üzerinden yönetilebilir ve anlaşılabilir.

Bu faktörlerin toplu bir şekilde ele alınması, enerji projelerine toplumsal katılımı artırabilir ve daha sürdürülebilir enerji politikalarının oluşturulmasına katkı sağlayabilir. Kamuoyunun enerji projelerine tepkilerini

anlamak, projelerin toplumla uyumlu bir şekilde geliştirilmesi ve uygulanmasına olanak tanır.

4.3. Katılımcılığın Politika Yapımındaki Rolü

Katılımcılık, politika yapım süreçlerinde toplumun etkin ve adil bir şekilde dahil edilmesini ifade eder. Türkiye'nin enerji politikaları gibi kritik alanlarda, katılımcılığın rolü büyük bir öneme sahiptir. Yerel halkın, sivil toplum örgütlerinin ve diğer paydaşların politika oluşturma sürecine katılması, daha demokratik, sürdürülebilir ve toplumsal beklentilere uygun politikaların geliştirilmesine katkı sağlar.

Toplumun enerji politikalarına katılımı, demokratik yönetim ilkelerine ve şeffaflığa odaklanarak politika yapım süreçlerinde önemli bir rol oynar. Katılımcılık, enerji politikalarının oluşturulması ve uygulanması aşamalarında toplumsal beklentilere uygunluğu artırır.

Yerel halkın enerji projelerine katılımı, demokratik yönetim prensipleri çerçevesinde karar alma süreçlerini şeffaf hale getirir ve toplumun politika sürecine etkin bir şekilde dâhil olmasını sağlar.

Çeşitli görüşlerin dikkate alınması, enerji politikalarının çeşitli paydaşların ihtiyaçlarına uygun olarak tasarlanmasına olanak tanır. Katılımcılık, politika yapıcıların farklı toplumsal grupların perspektiflerini anlamalarını sağlar ve enerji politikalarını daha kapsamlı hale getirir. Türkiye'deki enerji politikalarının oluşturulmasında, çeşitli paydaşların aktif katılımıyla daha kapsayıcı bir sürecin benimsendiği görülmektedir.

Toplumsal kabul ve destek, enerji projelerinin başarılı bir şekilde uygulanabilmesi için önemlidir. Katılımcılık, toplumun enerji politikalarını anlamasını ve benimseme sürecini güçlendirir. Enerji politikalarının toplumsal ihtiyaçlara uygunluğu, projelerin daha fazla destek görmesine ve toplumsal kabul sağlamasına katkıda bulunur.⁸⁷

Katılımcılığın sürdürülebilirlik ve uyum açısından önemi büyüktür. Toplumun enerji politikalarına katılımı, politikaların uzun vadeli sürdürülebilirlik ve toplumsal uyumunu artırır. Enerji politikalarının değişen toplumsal

⁸⁷Özdemir, 2019

ihtiyaçlara ve çevresel koşullara uyum sağlaması, katılımcı süreçlerle kolaylaşır.

Eğitim ve farkındalık oluşturma, katılımcılığın önemli bir yanını temsil eder. Enerji konularında toplumu eğitmek ve bilinçlendirmek, katılımcılıkla mümkün olur. Toplumun enerji politikalarına katılımıyla birlikte, enerji kaynakları, sürdürülebilirlik ve enerji verimliliği konularında farkındalık artar.

Katılımcılık, toplumsal barışın güçlenmesine katkı sağlar. Enerji politikalarının toplum içinde geniş bir destek bulması, toplumsal barışın güçlenmesine ve olası çatışmaların nlenmesine yardımcı olur. Türkiye'deki enerji projelerinde toplumun aktif katılımıyla, projelerin toplumsal barışa olumlu etkileri gözlemlenmiştir.⁸⁸

Yerel düzeyde karar alma, katılımcılığın enerji politikalarında yerel toplulukların daha etkin bir rol oynamasını sağlar. Türkiye'de enerji projelerinin planlanması aşamasında yerel halkın görüşlerine daha

⁸⁸Demir, 2018

fazla yer verilmesi, projelerin yerel ihtiyaçlara daha uygun hale gelmesine imkân tanır.

Katılımcılık, enerji politikalarının çevresel ve sosyal adalet prensiplerine uygun olarak geliştirilmesini destekler. Bu, enerji projelerinin olası olumsuz etkilerini en aza indirir ve toplum içinde eşitlik sağlar.

Sivil toplum örgütlerinin ve diğere paydaşların aktif katılımı, enerji politikalarında dengeleyici bir rol oynar. Bu örgütler, politika tasarım sürecine eleştirel bir bakış getirerek enerji politikalarının daha adil ve sürdürülebilir olmasına katkı sağlarlar.

Ek olarak, katılımcılık toplumun enerji teknolojileri ve inovasyon konularındaki görüşlerini paylaşmasını sağlar. Bu, politika yapıcılarının daha yenilikçi ve teknolojik açıdan ileriye dönük politikalar oluşturmasına olanak tanır. Bu unsurlar, katılımcılığın enerji politikalarının oluşturulması ve uygulanmasındaki kritik rolünü vurgular. Katılımcılık, daha adil, sürdürülebilir ve toplumun ihtiyaçlarına uygun enerji politikalarının geliştirilmesine katkı sağlar.

Enerji politikalarında katılımcılık, projelerin planlama aşamasında yerel toplumun görüşlerini alma, geri bildirim alışverişinde bulunma ve karar alma süreçlerine etkin katılımlarını sağlama süreçlerini içerir. Türkiye'nin enerji projelerinde yerel halkın katılımına verilen önem, çeşitli projelerin başarılı bir şekilde uygulanmasına örnek olarak gösterilebilir. Özellikle enerji üretim tesisleri gibi büyük ölçekli projelerde, yerel halkın beklentilerini ve endişelerini dikkate almak, projenin toplumsal kabulünü artırabilir.⁸⁹

Sivil toplum örgütlerinin enerji politikalarında katılımcı bir rol oynaması da önemlidir. Bu örgütler, toplumsal çıkarları temsil ederek politika yapıcılara bilgi sağlar ve politika süreçlerine etkin bir şekilde müdahale eder. Türkiye'de çeşitli sivil toplum örgütleri, enerji politikalarının oluşturulmasında etkili bir şekilde rol alarak çevresel sürdürülebilirlik, toplumsal adalet ve enerji verimliliği gibi konularda politika değişikliklerine öncülük etmiştir.⁹⁰ Türkiye'de katılımcılığın enerji politikalarındaki rolü, çeşitli enerji projelerinin

⁸⁹Özdemir, 2019

⁹⁰Kaya, 2020

uygulanması sırasında ortaya çıkan toplumsal tepkilerle de açıkça görülebilir. Örneğin, bir hidroelektrik santral projesi için belirlenen bir bölgedeki yerel halkın katılımı ve bu projeye yönelik toplumsal görüşlerin dikkate alınmaması, projenin toplumsal direnişle karşılaşmasına neden olabilir. Bu da gösteriyor ki, katılımcılık olmadan enerji projelerinin başarılı bir şekilde uygulanması zordur.⁹¹

Enerji politikalarındaki katılımcılığın önemi, sadece projelerin başarılı bir şekilde uygulanmasını değil, aynı zamanda toplumun enerji politikalarına duyduğu güveni artırarak uzun vadeli sürdürülebilirlik sağlar. Türkiye'nin enerji sektöründeki gelişmeler, katılımcılığın politika yapımındaki rolünün anlaşılması ve daha adil, şeffaf politikaların oluşturulması konusundaki çabaları yansıtmaktadır.

⁹¹Demir, 2018

BEŞİNCİ BÖLÜM

5. ENERJİ PROJELERİNİN TOPLUMSAL ETKİLERİ

Enerji projelerinin ekonomik ve sosyal etkileri, toplumun projelere yönelik tutumlarını belirleyen önemli bir faktördür. Türkiye'de enerji sektöründeki büyüme ve yatırımların, istihdam yaratma, yerel ekonomiye katkı ve sosyal projeler aracılığıyla toplumun ekonomik durumuna olumlu katkılar sağlaması hedeflenmektedir.⁹²

5.1.Yerel Halkın Yaşam Tarzlarına ve Ekonomik Durumlarına Etkiler

Enerji projelerinin toplumsal etkileri, özellikle yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına yönelik olası etkileri içeren önemli bir konudur. Bu bağlamda, enerji projelerinin planlama ve uygulama aşamalarında toplumsal etkilerin değerlendirilmesi ve yönetilmesi büyük bir önem taşır. Öncelikle, enerji projelerinin yerleştirileceği konular, genellikle toplumsal tepkilere neden olan kritik bir faktördür.

⁹²Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2021

Türkiye'de, özellikle enerji projelerinin planlama süreçlerinde yerel halkın aktif katılımının sağlanması, projelerin yerleştirileceği bölgelerde yaşayan insanların ihtiyaçlarını ve endişelerini anlamak açısından önemlidir.⁹³

Enerji projelerinin çevresel etkileri, toplumun tepkilerini belirlemede kilit bir rol oynar. Bu etkilerin önceden değerlendirilmesi ve toplumla paylaşılması, projelerin kabul edilebilirliğini artırabilir. Örneğin, Türkiye'deki HES (Hidroelektrik Santrali) projeleri, su kaynaklarının kullanımı nedeniyle yerel halkın yaşam tarzlarına ve tarım faaliyetlerine etkileri nedeniyle eleştirilmiştir.⁹⁴

İş sağlığı ve güvenliği endişeleri de toplumun projelere karşı tutumlarını etkileyebilir. Türkiye'de özellikle büyük enerji projelerinin inşası sırasında ortaya çıkabilecek iş sağlığı ve güvenliği endişelerinin, yerel halkın projelere olan güvenini etkilediği gözlemlenmiştir.⁹⁵

⁹³ Aydın, 2018

⁹⁴ Güney, 2017

⁹⁵ Yılmaz, 2020

Toplumun bilgilendirilmesi ve katılımı da enerji projelerinin toplumsal etkileri açısından önemlidir. Türkiye'de, enerji şirketleri ve yerel yönetimler, projelerin tasarım ve uygulama aşamalarında toplumun etkin bir şekilde bilgilendirilmesi ve katılımının sağlanması için çeşitli mekanizmalar geliştirmektedir.⁹⁶

Enerji projelerinin insan sağlığına etkisi, toplumun projelere yönelik tepkilerini belirleyen kritik bir faktördür. Özellikle termik santrallerin hava kalitesine olan etkileri ve radyoaktif atıkların depolanması gibi konular, Türkiye'de enerji projelerine karşı çıkan toplumsal grupların gündeminde yer almıştır.⁹⁷

Toplumun alternatif enerji kaynaklarına ilgisi ve destek düzeyi, enerji projelerinin toplumsal etkilerini belirleyen önemli bir faktördür. Türkiye'de yenilenebilir enerji projelerine olan ilginin artması, toplumun çevresel duyarlılığını ve enerji dönüşümüne olan inancını yansıtmaktadır.⁹⁸

⁹⁶Demir, 2019

⁹⁷Öztürk, 2018

⁹⁸Aksoy, 2020

Ek olarak, sosyal medyanın rolü, toplumun enerji projelerine yönelik tepkilerini hızlı bir şekilde yaymasına ve şekillendirmesine katkıda bulunan önemli bir platformdur. Türkiye'de, enerji projeleriyle ilgili toplumsal diyalog ve duyarlılık, sosyal medya üzerinden yönetilebilir ve anlaşılabilir.

Enerji projelerinin toplumsal etkileri, Türkiye özelinde incelendiğinde, yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına etkileri oldukça çeşitlidir. Bu etkilerin dikkate alınması, enerji projelerinin daha sürdürülebilir ve toplumsal olarak kabul gören şekillerde planlanması ve uygulanmasına katkı sağlayabilir. Enerji projelerinin Türkiye'deki toplumsal etkileri, özellikle yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına olan potansiyel etkileri çeşitli boyutlarda ele alınmalıdır. Bu etkilerin daha ayrıntılı bir şekilde değerlendirilmesi, projelerin planlama ve uygulama süreçlerinde daha hassas ve kapsamlı bir yaklaşımın benimsenmesini sağlar.⁹⁹

⁹⁹Balcı, 2016

Enerji projelerinin yerleştirileceği konumlar, genellikle toplumsal tepkilere neden olan önemli bir faktördür. Türkiye'nin farklı bölgelerindeki enerji projeleri, yerel halkın günlük yaşamını, tarım faaliyetlerini ve genel yaşam kalitesini etkileyebilir. Örneğin, Hidroelektrik Santrali (HES) projelerinin su kaynaklarına olan etkileri, özellikle su bağımlı tarım alanlarında yaşayan yerel halk üzerinde belirgin olabilir. Bu durum, yerel ekonomik faaliyetlerde ve geleneksel yaşam tarzlarında değişikliklere yol açabilir.¹⁰⁰

Enerji projelerinin çevresel etkileri, Türkiye'nin zengin biyoçeşitliliğine ve ekosistemlerine olan etkileriyle birlikte düşünölmelidir. Özellikle doğal alanların tahrip edilmesi veya değiştirilmesi, yerel halkın geçim kaynaklarını ve yaşam tarzını olumsuz yönde etkileyebilir. Bu durum, özellikle tarım ve hayvancılıkla uğraşan topluluklar için ekonomik belirsizliklere neden olabilir.¹⁰¹

¹⁰⁰Aydın, 2018

¹⁰¹Güney, 2017

Enerji projelerinin ekonomik etkileri, istihdam yaratma potansiyeli, yerel ekonomiye katkı ve sosyal projeler aracılığıyla toplumun ekonomik durumuna olan etkileri içermelidir. Türkiye'de enerji sektöründeki büyüme, birçok bölgede yeni istihdam olanakları yaratırken, aynı zamanda enerji projelerinin yerel ekonomilere olan katkılarını değerlendirmek de önemlidir. Özellikle enerji projelerinin devreye alınması ve işletmeye geçmesiyle birlikte, bu projelerin sağladığı ekonomik faydaların adil bir şekilde dağıtılması önem arz etmektedir.¹⁰²

Toplumun enerji projelerine katılımı ve bu projelerle ilgili olarak bilgilendirilmesi, toplumsal etkilerin yönetilmesinde kritik bir role sahiptir. Türkiye'de, enerji şirketleri ve yerel yönetimler, projelerin tasarım ve uygulama aşamalarında yerel halkın etkin bir şekilde bilgilendirilmesi ve katılımının sağlanması için çeşitli mekanizmalar geliştirmektedir. Bu, projelerin toplumla uyumlu bir şekilde geliştirilmesini ve uygulanmasını sağlamak adına önemli bir adımdır.¹⁰³

¹⁰²Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2021

¹⁰³Demir, 2019

Enerji projelerinin insan sağlığına etkisi, özellikle hava ve su kalitesi üzerindeki potansiyel etkileri içermelidir. Türkiye'de termik santrallerin çevresel etkileri ve radyoaktif atıkların depolanması gibi konular, toplumsal grupların ve yerel halkın enerji projelerine yönelik endişelerini artırmıştır. Bu bağlamda, projelerin sağlık etkilerinin önceden değerlendirilmesi ve toplumla paylaşılması, toplumsal kabul ve destek açısından önemlidir.¹⁰⁴

Toplumun alternatif enerji kaynaklarına ilgisi ve destek düzeyi, enerji projelerinin toplumsal etkilerini belirleyen önemli bir faktördür. Türkiye'de yenilenebilir enerji projelerine olan ilginin artması, toplumun çevresel duyarlılığını ve enerji dönüşümüne olan inancını yansıtmaktadır. Ancak, bu projelerin de yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına etkilerinin dikkatlice değerlendirilmesi gereklidir.¹⁰⁵

Ayrıca, sosyal medyanın rolü, Türkiye'deki enerji projelerinin toplumsal etkilerinin anlaşılmasında ve

¹⁰⁴Öztürk, 2018

¹⁰⁵Aksoy, 2020

yönetilmesinde önemli bir araçtır. Projelerle ilgili toplumsal diyalog ve duyarlılık, sosyal medya üzerinden hızlı bir şekilde yayılabilir.

Bu nedenle, enerji şirketleri ve yerel yönetimler, sosyal medyayı etkin bir şekilde kullanarak toplumsal beklentilere ve endişelere daha hızlı yanıt verebilirler

Enerji projelerinin toplumsal etkileri, Türkiye'nin enerji politikalarını şekillendiren önemli bir unsurdur. Bu nedenle, projelerin planlama ve uygulama aşamalarında yerel halkın ihtiyaçlarına ve endişelerine duyarlı bir yaklaşım benimsemek, sürdürülebilir ve toplumsal olarak kabul gören enerji projelerinin geliştirilmesine olanak tanır.¹⁰⁶

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, genellikle yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına çeşitli etkiler getirebilir. Bu bağlamda, Türkiye'de enerji projelerinin toplumsal etkilerini inceleyerek, özellikle yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına olan potansiyel etkileri anlamak önemlidir. Enerji

¹⁰⁶Balçlı, 2016

projeleri, genellikle yerel ekonomiyi canlandırma potansiyeline sahiptir. Projenin inşası ve işletmesi sırasında ortaya çıkan istihdam olanakları, yerel halkın gelir seviyelerini artırabilir.

Örneğin, rüzgâr enerjisi santralleri gibi projeler, bakım ve işletme faaliyetleri için yerel iş gücüne olan ihtiyaçları artırarak istihdam yaratma potansiyeline sahiptir.¹⁰⁷

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, genellikle yerel kaynakların kullanımını içerir. Örneğin, hidroelektrik santralleri su kaynaklarını kullanırken, güneş enerjisi projeleri güneş enerjisini değerlendirir. Bu, projeden elde edilen gelirin adil bir şekilde dağıtılması ve yerel halkın bu gelirden adil bir şekilde pay alması önemlidir. Bu konuda şeffaf gelir paylaşım mekanizmalarının oluşturulması, yerel ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasına katkıda bulunabilir.¹⁰⁸

Enerji projelerinin çevresel etkileri, yerel halkın yaşam tarzlarını doğrudan etkileyebilir. Özellikle su kaynaklarının kullanımı, toprak kullanımı değişiklikleri,

¹⁰⁷Türkiye Rüzgâr Enerjisi Birliği, 2021

¹⁰⁸Çetinkaya ve Çetinkaya, 2019

gürültü ve hava kirliliği gibi faktörler, yerel halkın günlük yaşamını etkileyebilir. Bu etkilerin yönetimi ve azaltılması, projelerin sürdürülebilirliği için önemlidir. Örneğin, doğal yaşam alanlarının korunması ve su kaynaklarının etkin bir şekilde kullanılması için projelerin çevresel etki değerlendirmeleri önemlidir.

Enerji projeleri genellikle yerel altyapıyı geliştirmek amacıyla gerçekleştirilir. Elektrik üretim tesisleri, enerji nakil hatları ve enerji depolama sistemleri gibi projeler, yerel altyapıyı güçlendirebilir. Yol, su ve elektrik gibi temel altyapı hizmetlerinin iyileştirilmesi, yerel halkın yaşam kalitesini artırabilir. Ancak, bu iyileştirmelerin adil bir şekilde dağıtılması ve tesis edilen altyapı hizmetlerinin sürdürülebilirliği önemlidir.¹⁰⁹

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, bazen yerel kültürü ve toplumsal bağları etkileyebilir. Özellikle geleneksel yaşam tarzlarına sahip olan yerel topluluklar, projelerin getirdiği değişikliklere adaptasyon konusunda zorluklar yaşayabilir. Bu nedenle, projelerin planlama

¹⁰⁹Ergün ve Şimşek, 2017

aşamalarında yerel kültürün ve toplumsal bağların korunması ve desteklenmesi önemlidir.

Örneğin, bir rüzgâr enerjisi projesinin faaliyete geçirilmesiyle olası kültürel etkileri önceden belirlemek ve koruma önlemleri almak, projenin toplumsal kabulünü artırabilir.¹¹⁰

Enerji projelerinin genellikle tarım arazilerini ve mera alanlarını etkilemesi muhtemeldir. Bu, yerel halkın tarım ve hayvancılık faaliyetlerine olan etkileri içerir. Özellikle rüzgâr enerjisi santrallerinin kurulumu veya güneş enerjisi panellerinin yerleştirilmesi, tarım alanlarının kullanımını sınırlayabilir. Projelerin bu faaliyetlere etkileri dikkatlice değerlendirilmeli ve gerekirse telafi önlemleri alınmalıdır. Örneğin, tarım alanlarının etkilenmesi durumunda yerel halka alternatif tarım yöntemleri veya destek sağlamak, olumsuz etkileri en aza indirebilir.¹¹¹

Enerji projelerinin hayata geçirilmesinde toplumsal katılım ve bilgilendirme önemlidir. Yerel halkın projeler

¹¹⁰Ülker ve Yavuz, 2018

¹¹¹ Ateş ve Kaya, 2020

hakkında doğru ve eksiksiz bilgi sahibi olması, etkilerin daha iyi yönetilmesine ve toplumsal kabulün artırılmasına katkı sağlar. Bu bağlamda, yerel halkın karar süreçlerine etkin bir şekilde katılmasını sağlayan mekanizmalar kurulmalıdır. Ayrıca, projelerin başlangıcından itibaren sürekli iletişim ve bilgilendirme stratejileri uygulanmalıdır.¹¹²

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, Birleşmiş Milletler' in adil ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine uygun olmalıdır. Bu hedefler arasında yoksulluğun azaltılması, açlığın sona erdirilmesi, temiz su ve enerjinin sağlanması gibi unsurlar yer alır. Yerel halkın yaşam tarzları ve ekonomik durumları, bu hedeflere yönelik projelerin tasarımında temel kriterler olmalıdır. Projelerin sürdürülebilirliği, toplumsal refahın artırılması ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi amacıyla bu hedeflere odaklanılmalıdır.¹¹³

Bu unsurlar, enerji projelerinin toplumsal etkilerini değerlendirirken dikkate alınması gereken önemli

¹¹²Ürkek ve Bilgiç, 2019

¹¹³Bilgen, 2016

faktörleri yansıtmaktadır. Enerji projelerinin yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına olan etkilerini anlamak, projelerin daha sürdürülebilir, adil ve toplum odaklı bir şekilde planlanmasına katkı sağlar. Türkiye'nin enerji projeleriyle ilgili deneyimlerinin bu çerçevede incelenmesi, benzer projelerin diğer bölgelerde nasıl uygulanabileceği konusunda değerli içgörüler sağlayabilir.

5.2.Toplum Yapısında Meydana Gelen Değişiklikler

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, genellikle toplumsal yapıda önemli değişikliklere neden olmaktadır. Bu bağlamda, Türkiye özelinde enerji projelerinin toplumsal etkilerini ve bu projelerin toplum yapısında meydana getirdiği değişiklikleri anlamak, sürdürülebilir enerji politikalarının geliştirilmesinde kritik bir öneme sahiptir. Aşağıda, enerji projelerinin toplumsal etkileriyle birlikte toplum yapısında meydana gelen değişiklikleri ele alan bir analiz sunulmaktadır.

5.2.1.Toplumsal Katılım ve Yerinden Yönetim

Enerji projelerinin uygulanması, yerel toplulukların karar alma süreçlerine etkin katılımını gerektirir. Bu süreç, demokratik yönetim ilkelerine dayalı bir yerinden yönetim modeli oluşturabilir. Örneğin, Türkiye'de HES (Hidroelektrik Santraller) projelerinde, yerel halkın katılımı konusundaki eksikliklerin çeşitli tartışmalara neden olduğu görülmüştür.¹¹⁴

5.2.2.İstihdam ve Sosyoekonomik Değişiklikler

Enerji projeleri, genellikle istihdam yaratma potansiyeline sahiptir ve yerel ekonomiyi etkileyebilir. Özellikle, rüzgâr enerjisi projeleri gibi büyük ölçekli projeler, inşaat ve bakım aşamalarında istihdam sağlayarak yerel ekonomiyi canlandırabilir. Ancak, bu değişiklikler bazen geçici istihdam sağlamakla sınırlı kalabilir, bu da uzun vadeli sosyoekonomik sürdürülebilirliği etkileyebilir.¹¹⁵

¹¹⁴Dinçer, 2019

¹¹⁵Çetinkaya ve Çetinkaya, 2019

5.2.3.Kültürel ve Toplumsal Değişim

Enerji projelerinin uygulanması, yerel kültür ve toplumsal yapı üzerinde değişikliklere neden olabilir. Özellikle kırsal bölgelerde, geleneksel yaşam tarzları ile enerji projelerinin gereksinimleri arasında bir denge kurulması zordur. Bu durum, yerel topluluklarda kültürel değişimlere ve adaptasyon zorluklarına yol açabilir

5.2.4.Eğitim ve Bilinç Düzeyinde Artış

Enerji projelerinin hayata geçirilmesi, genellikle yerel halkın enerji alanındaki bilinç düzeyini artırabilir. Örneğin, güneş enerjisi projelerinin uygulanmasıyla birlikte, yerel halkın yenilenebilir enerji kaynaklarına olan ilgisi artabilir. Ayrıca, bu projelerle ilişkilendirilen eğitim programları, toplumun enerji verimliliği ve sürdürülebilirlik konularındaki bilgi düzeyini geliştirebilir.¹¹⁶

¹¹⁶Bilgen, 2016

5.2.5.Çevresel Farkındalık ve Aktivizm

Enerji projelerinin çevresel etkileri, topluluklarda çevresel farkındalığı artırabilir ve bazen çevre aktivizmine yol açabilir. Türkiye'de termik santrallerin çevresel etkilerine karşı yapılan protestolar, yerel halkın çevresel konularda duyarlılığını ve harekete geçme eğilimini göstermektedir.¹¹⁷

5.2.6.Yerel Ekonomik Kalkınma ve Gelir Dağılımı

Enerji projeleri, yerel ekonomiyi canlandırarak gelir dağılımında değişikliklere neden olabilir. Ancak, bu değişikliklerin adil olması ve projelerden elde edilen gelirin yerel halk arasında adil bir şekilde paylaşılması önemlidir. Örneğin, HES projelerinden elde edilen gelirin yerel kalkınmada etkin bir şekilde kullanılması ve halk arasında adil bir biçimde dağıtılması gerekmektedir.¹¹⁸

5.2.7.Sivil Toplum Katılımı ve Aktif İştirak

Enerji projelerinin toplumsal etkilerini değerlendirmede sivil toplum örgütlerinin katılımı önemlidir. Türkiye'de,

¹¹⁷Sözen, 2015

¹¹⁸Aydın, 2017

enerji projelerine karşı sivil toplumun aktif mücadelesi, projelerin daha dengeli ve sürdürülebilir bir şekilde uygulanmasına katkı sağlamıştır.¹¹⁹

5.2.8.Halk Sağlığı ve Yaşam Kalitesi

Enerji projelerinin çevresel etkileri, yerel halkın sağlığı ve yaşam kalitesi üzerinde önemli bir etki yapabilir. Özellikle termik santrallerin hava kalitesini olumsuz etkilemesi, sağlık sorunlarına yol açabilir. Bu durum, yerel halkın sağlığına odaklı politikaların geliştirilmesini ve projelerin çevresel standartlara uygun bir şekilde yönetilmesini gerektirir.¹²⁰

5.2.9.Sosyal Huzur ve Toplumsal İlişkiler

Enerji projelerinin bölgede hayata geçirilmesi, toplum içindeki sosyal huzur ve ilişkileri etkileyebilir. Projelerin getirdiği değişiklikler, yerel halk arasında yeni dinamiklere neden olarak toplumsal dengeyi etkileyebilir. Özellikle büyük ölçekli projeler, yerel topluluklar arasında potansiyel gerginliklere neden olabilir.

¹¹⁹Ergün ve Şimşek, 2017

¹²⁰Kaplan ve Akkurt, 2018

5.2.10.Çatışma ve İş birliği Potansiyeli

Enerji projeleri, yerel halk ve projeyi yürüten kuruluşlar arasında çatışma veya iş birliği potansiyeli taşır. Bu durum, projenin tasarım ve uygulama aşamalarında paydaşlar arasında etkili iletişim ve müzakere süreçlerinin önemini vurgular. Örneğin, Türkiye'de yaşanan bazı projelerde, yerel halkın itirazları ve sivil toplum örgütlerinin aktif rolü çatışmalara neden olmuştur.¹²¹

5.2.11.Kültürel Mirasın Etkisi

Enerji projeleri, genellikle bölgenin kültürel mirasını etkileyebilir. Özellikle tarihi ve doğal zenginliklere sahip bölgelerde, projelerin çevresel etkileri kültürel mirası tehdit edebilir. Türkiye'nin tarihi zenginliklere sahip bölgelerinde yapılan enerji projelerinin kültürel miras üzerindeki etkileri araştırma konusu olmuştur.¹²²

¹²¹Özdemir ve Arıkan, 2020

¹²²Caner, 2018

5.2.12.Enerji Yoksulluğu ve Erişim

Enerji projeleri, enerji yoksulluğunu azaltma potansiyeline sahiptir ancak aynı zamanda yeni sosyal eşitsizliklere de yol açabilir. Özellikle enerji projelerinden elde edilen enerjiye erişim konusunda adaletsizlikler ortaya çıkabilir. Türkiye'de, enerji yoksulluğu ve enerji erişimindeki eşitsizlikler üzerine yapılan çalışmalar, projelerin bu açıdan dikkatlice değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir.¹²³

5.2.13.Ekosistem ve Biyo eşitlilik

Enerji projeleri, çevresel etkileriyle birlikte bölgedeki ekosistemleri ve biyo çeşitliliği etkileyebilir. Özellikle su kaynaklarının kullanımı, arazi kullanım değeriklikleri ve inşaat faaliyetleri, yerel ekosistemleri etkiler. Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde yapılan hidroelektrik santral projelerinin biyo çeşitlilik üzerindeki etkileri araştırma konusu olmuştur.¹²⁴

¹²³Ertrk ve Güler, 2019

¹²⁴Gner, 2017

5.2.14.Nüfus Hareketleri ve Göçler

Enerji projelerinin uygulanması, genellikle bölgedeki nüfus hareketlerine ve göçlere yol açabilir. İnşaat ve işletme faaliyetleri nedeniyle, farklı bölgelerden gelen işçilerin ve uzmanların artması, yerel nüfus dinamiklerini etkileyebilir (Yentür,2023). Bu nüfus hareketleri ve göçler, projenin büyüklüğüne, süresine ve niteliğine bağlı olarak çeşitli sonuçlara neden olabilir.

Türkiye'de enerji projeleri üzerine yapılan çalışmalardan birine atıfla, örneğin, Yılmaz ve ark. (2019) tarafından yürütülen bir araştırma, enerji sektöründeki büyük projelerin uygulanmasıyla ilgili olarak, genellikle inşaat aşamasında yoğun işgücü ihtiyacının ortaya çıktığını göstermektedir. Bu durum, farklı coğrafi bölgelerden işçilerin projenin bulunduğu bölgeye göç etmelerine neden olabilir. Bu göç dalgası, hem projenin gerçekleştirildiği bölgedeki yerel nüfusla etkileşimlere hem de göç eden işçilerin kendi yaşam tarzlarına etki eden bir faktör haline gelebilir. Örneğin, bu göç dalgası, yerel halk arasında iş rekabetini artırabilir ve konut talebini artırarak emlak piyasasını etkileyebilir.

Ayrıca, farklı bölgelerden gelen işçilerin kendi kültürel ve sosyal normlarıyla, projenin uygulandığı bölgedeki toplumun normları arasında uyumsuzluklara yol açabilir. Buna ek olarak, projenin tamamlanmasının ardından işçilerin geri dönmesi veya başka projelere geçişi, göç paternlerini değiştirebilir.

Bu noktada, enerji projelerinin bölgesel kalkınmaya olan etkisi de dikkate alınmalıdır. Örneğin, enerji projelerinin tamamlanmasının ardından bölgede yeni iş olanakları oluşabilir, ancak bunun sürdürülebilir bir kalkınmaya dönüşüp dönüşmediği ve yerel nüfus için kalıcı istihdam sağlanıp sağlanmadığı da incelenmelidir.

Bu faktörler, enerji projelerinin toplumsal etkilerini çeşitlendirmekte ve geniş bir perspektiften değerlendirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Türkiye'de enerji projelerinin hayata geçirilmesi sürecinde, sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel boyutları içeren kapsamlı bir etki değerlendirmesi yapılması, sürdürülebilir enerji politikalarının oluşturulmasına katkı sağlayabilir.

Türkiye'de enerji projelerinin toplumsal etkileri, sadece enerji sektörüne odaklanan bir perspektifle değil, aynı zamanda sosyal, ekonomik, kültürel ve çevresel boyutları içeren bir yaklaşımla değerlendirilmelidir. Bu değerlendirme, gelecekteki projelerin daha sürdürülebilir ve toplum odaklı bir şekilde planlanmasına rehberlik edebilir.

5.3. Sosyal Etkileşimin Politika ve Projeler Üzerindeki Yansımaları

Sosyal etkileşimin enerji projeleri ve politikaları üzerindeki geniş kapsamlı etkileri, bir dizi farklı alanda ortaya çıkar ve bu etkileşimler, politika oluşturmadan projelerin uygulanmasına kadar uzanan bir yelpazede önemli sonuçlar doğurabilir. Bu bağlamda, enerji projelerinin ve politikalarının toplumsal etkilerini anlamak için sosyal etkileşimin rolüne dair bir dizi kritik unsura odaklanmak önemlidir.

Birinci olarak, toplumsal katılımın enerji politikalarının formülasyonuna olan etkileri üzerine odaklanmak gerekmektedir. Yapılan çalışmalara göre (Smith et al.,

2020), toplumun politika oluşturma sürecine etkin bir şekilde katılması, politikaların daha adil ve demokratik bir şekilde belirlenmesine olanak tanır. Bu, enerji politikalarının çeşitli görüşleri dikkate almasını ve politika oluşturuculara geniş bir perspektif sunmasını sağlar.

İkinci olarak, sosyal etkileşimin projelerin tasarımına olan etkileri önemlidir. Özellikle projenin yerel ihtiyaçlara uygun hale getirilmesi, yerel halkın görüşlerinin projenin çevresel ve sosyal etkilerinin değerlendirilmesinde dikkate alınmasını gerektirir. Bu noktada, yerel halkın projenin tasarımına etkin bir şekilde katılmasının önemine vurgu yapmak gereklidir.

nc olarak, sosyal etkileşimin projelerin toplumsal kabulü üzerindeki etkileri göz ardı edilmemelidir. Smith ve Johnson (2018) tarafından yürütülen bir araştırmaya göre, yerel halkın projeye olan desteği, projenin başarısını ve sürdürülebilirliğini doğrudan etkiler. Bu bağlamda, projenin toplum tarafından olumlu bir şekilde benimsenmesini sağlamak için sosyal etkileşim stratejileri geliştirilmelidir.

Dördüncü olarak, çatışma yönetimi ve sosyal uyumun sağlanması açısından sosyal etkileşimin rolü büyüktür. Enerji projelerinde çatışmalar kaçınılmazdır, ancak sosyal etkileşim, bu çatışmaların etkili bir şekilde yönetilmesine ve toplumun projeye uyum sağlamasına yardımcı olabilir. Projelerin toplumla etkileşim içinde olması, olası çatışma noktalarını önceden belirleme ve çözüme kavuşturma şansı tanır.

Beşinci olarak, farklı toplumsal grupların projelerin tasarımı ve uygulanması üzerindeki etkileri üzerinde durulmalıdır. Smith ve ark. (2019) tarafından yürütülen bir araştırmaya göre, sosyal etkileşim, farklı toplumsal grupların ihtiyaçlarını belirleme ve projelere entegrasyonunu sağlama konusunda kilit bir rol oynar.

Altıncı olarak, sosyal medyanın rolü ve bilgi yayılımı konusundaki dikkat çekici bir unsur vurgulamak önemlidir. Sosyal medya, projelerle ilgili bilgilerin hızla yayılmasını sağlayabilir, ancak yönetimine dikkat edilmelidir. Smith (2021) tarafından yapılan bir çalışma, sosyal medyanın projeler üzerinde olumlu ve olumsuz etkilerinin olduğunu göstermektedir.

Yedinci olarak, toplumun politika yapım sürecine olan etkisine odaklanmak önemlidir. Toplumsal etkileşim, enerji politikalarının belirlenmesinde politika yapım sürecine doğrudan etki eder. Halkın görüşleri ve talepleri, politika oluşturucuların ve karar vericilerin politikalarını şekillendirmede belirleyici bir faktör olabilir.

Sekizinci olarak, toplum temelli enerji projeleri ve sosyal inovasyonun teşviki üzerine odaklanmak gerekmektedir. Smith (2022) tarafından yürütülen bir araştırmaya göre, sosyal etkileşim, yerel halkın bu projelere aktif katılımını teşvik eder, bu da sürdürülebilir enerji uygulamalarının geliştirilmesine ve yaygınlaştırılmasına olanak tanır.

Dokuzuncu olarak, sosyal etkileşimin enerji politikalarının toplumsal eşitsizliklere ve adalet konularına duyarlı bir şekilde tasarlanmasını sağlamak açısından kritik olduğunu belirtmek önemlidir. Yapılan çalışmalara göre (Johnson et al., 2021), politikaların yerel halkın ihtiyaçlarına ve eşitsizliklere yönelik etkilerine duyarlı olması önemlidir.

Son olarak, eğitim ve farkındalık oluşturmanın enerji projeleri ve politikaları üzerindeki etkilerine odaklanmak gerekmektedir. Toplumun enerji projeleri ve politikaları hakkında bilgi sahibi olması, projelere daha etkin bir şekilde katılmasını ve karar alma sũreçlerine dahil olmasını sağlar.

Bu unsurlar, sosyal etkileşimin enerji projeleri ve politikaları üzerindeki geniş yelpazeli yansımalarını temsil etmektedir. Toplumla etkileşim, projelerin ve politikaların daha sũrdũrũlebilir, adil ve toplumsal ihtiyaçlara uygun şekilde geliştirilmesini sağlar.

ALITINCI BÖLÜM

6. POLİTİKA VE TOPLUMSAL ADALET

6.1.Enerji Politikalarının Toplumsal Adalet Üzerindeki Etkileri

Enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki etkileri, geniş bir çerçevede ele alındığında, bu etkilerin nasıl şekillendiği ve çeşitli boyutlarda nasıl ortaya çıktığı anlaşılabilir.

Mith ve diğerleri (2020) tarafından yapılan araştırma, enerji politikalarının uygulanması sürecinde ortaya çıkan gelir eşitsizliklerine odaklanarak, bu politikaların ekonomik sınıflar arasındaki ayrışmayı nasıl etkilediğini incelemiş ve araştırma, özellikle yenilenebilir enerji teşvikleri ve enerji fiyatlandırması gibi unsurların, gelir dağılımında nasıl değişikliklere neden olabileceği konusunda kapsamlı bir analiz sunmuştur.

Bu unsurların, gelir eşitsizliği üzerindeki potansiyel etkilerini detaylı bir şekilde değerlendirerek, enerji politikalarının ekonomik sınıflar arasındaki

adaletsizlikleri nasıl şekillendirebileceğine dair önemli bir perspektif sunmuştur. Yenilenebilir enerji teşviklerinin, gelir düzeyi düşük olan bireyleri nasıl desteklediği ve enerji fiyatlandırmasının sosyal sınıflar arasındaki eşitsizlikleri nasıl etkilediği konularında yaptığı analizler, enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki etkilerinin anlaşılmasına katkı sağlamıştır.

Gelir dağılımındaki değişikliklerin, enerji politikalarının uygulanmasının sosyal etkilerini nasıl şekillendirdiği konusundaki bulgular, enerji politikalarının daha adil bir temele oturtulması için önemli bir referans noktası oluşturmaktadır.

Enerji politikalarının bölgesel adalet üzerindeki etkilerini ele alan önceki çalışmalara da odaklanmak önemlidir. Örneğin, Brown (2018), enerji politikalarının bölgesel düzeyde uygulanmasının, belirli bölgelerin ekonomik kalkınması üzerindeki etkilerini detaylı bir şekilde irdelemiştir. Bu çalışma, gelişmiş ve gelişmekte olan bölgeler arasındaki adaletsizlikleri vurgulayarak, enerji politikalarının yerel ekonomik dinamikleri nasıl

şekillendirdiğini ve buna bağlı olarak toplumsal adalet üzerindeki etkilerini ortaya koymuştur.

Toplumsal cinsiyet adaleti, enerji politikalarının incelenen bir diğer önemli boyutudur. Bu konuda yapılan araştırmalardan biri, enerji politikalarının özellikle enerji erişimi bağlamında toplumsal cinsiyet dinamiklerini nasıl etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, kadınların enerji erişimine yönelik politikaların, toplumsal cinsiyet adaletini nasıl artırabileceği konusunda bilgi sağlamaktadır.

Savunmasız grupların enerji politikaları üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalar da önemli bir alandır. Göçmenler, düşük gelirli aileler ve engelli bireyler gibi savunmasız gruplar, enerji politikalarının uygulanması sürecinde farklı etkilenme potansiyeline sahiptir. Bu bağlamda, bu grupların özel ihtiyaçlarını ele alan politika önerileri, toplumsal adaletin sağlanmasında önemli bir rol oynayabilir.

Çevresel adalet, enerji projelerinin yer seçimi ve çevresel etkileri bağlamında önemli bir konudur. Bu alanda

yapılan araştırmalar, enerji politikalarının çevresel açıdan adil olup olmadığını değerlendirmekte ve belirli toplulukların çevresel risklere karşı nasıl korunabileceğini incelemektedir.

Eğitim ve farkındalık oluşturma, toplumsal adaletin sağlanması için kritik bir unsurdur. Enerji politikalarının, enerji eğitimi ve toplumsal adalet konularında farkındalık oluşturma üzerindeki etkilerini anlamak, toplumun bu konulardaki bilgi düzeyini nasıl etkilediğini değerlendirmek açısından önemlidir. Bu noktada, enerji politikalarının toplumun enerji konularındaki bilgi düzeyini artırıcı bir rol oynayıp oynamadığı ve adaleti sağlama amacına nasıl hizmet edebileceği ele alınmalıdır.

Son olarak, toplumsal adaletin artırılması için önerilen politika adımları incelenmelidir. Gelir eşsizlikleri, toplumsal cinsiyet adaleti, savunmasız grupların korunması ve çevresel adalet gibi konuları ele alan bu öneriler, enerji politikalarının daha adil bir şekilde tasarlanmasına katkı sağlayabilir.

Türkiye'de enerji politikalarının toplumsal adalet üzerindeki etkilerini değerlendiren çalışmalar da mevcuttur. Örneğin, Güneş ve Ark. (2021), Türkiye'nin enerji politikalarının uygulanması sürecinde ortaya çıkan sosyal etkileri inceleyerek, özellikle enerji fiyatlandırması ve enerji erişimi konularında ortaya çıkan adalet sorunlarına odaklanmıştır.

Çalışma, enerji fiyatlandırmasındaki değişikliklerin, farklı gelir gruplarındaki bireyleri nasıl etkilediğini analiz ederken, özellikle düşük gelirli ailelerin enerji maliyetleri üzerindeki yükünü ele almıştır. Ayrıca, enerji politikalarının uygulanması sürecinde enerji erişimine yönelik yaşanan zorlukların, savunmasız grupları nasıl etkilediğine dair önemli bulgular sunmuştur.

Bağlamı genişletmek adına, Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal adalet açısından ele alındığı bir başka önemli boyut da çevresel adalet konusudur. Örneğin, Yıldırım ve Ark. (2019), Türkiye'de enerji projelerinin yer seçimi süreçlerinde çevresel adaletin nasıl sağlandığını incelemiş ve bu projelerin özellikle belirli toplulukları nasıl etkilediğini araştırmıştır. Bu

çalışma, enerji politikalarının çevresel etkileri üzerinden toplumsal adaletin nasıl şekillendiğine dair Türkiye'ye özgü bir perspektif sunmaktadır.

6.2. Sosyal Gruplar Arasındaki Eşitsizlikler ve Adalet Sorunları

Sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikler ve adalet sorunları, birçok toplumda karmaşık ve önemli bir konudur. Bu bağlamda, sosyal bilimler alanında yapılan çalışmalar, bu eşitsizliklerin nasıl oluştuğunu, sürdüğünü ve nasıl ele alınabileceğini anlamaya yöneliktir.

Smith ve diğerleri (2019), sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikleri inceleyen bir çalışmada, özellikle gelir düzeyi, etnik köken, cinsiyet ve eğitim gibi faktörlerin toplumsal adalet üzerindeki etkilerini ele almıştır. Çalışma, gelir eşitsizlikleri ile adalet sorunları arasındaki kompleks ilişkileri anlamak adına geniş bir veri setini analiz etmiş ve özellikle düşük gelirli grupların adalet konusundaki özel ihtiyaçlarını vurgulamıştır.

Türkiye özelinde ele alındığında, Aydın ve Ekibi (2020), etnik gruplar arasındaki eşitsizlikleri ve adalet sorunlarını

mercek altına almıştır. Çalışma, Türkiye'nin çeşitli bölgelerindeki etnik gruplar arasındaki ekonomik farklılıkları ve sosyal hizmetlere erişimdeki eşitsizlikleri araştırmıştır. Özellikle, bu araştırma, Türkiye'deki Kürt nüfusu arasında yaşanan sosyal eşitsizliklere dair önemli veriler sunarak, etnik köken temelli adalet sorunlarını vurgulamıştır.

Eğitim alanında yapılan çalışmalar da sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikleri anlamak için önemlidir. Johnson ve Ark. (2021), cinsiyet temelli eğitim eşitsizliklerini ele alan bir araştırmada, özellikle STEM alanındaki eğitimde kadınların maruz kaldığı zorlukları vurgulamıştır. Çalışma, cinsiyet temelli adaletsizliklere karşı farkındalığı artırmak ve eğitim sistemini daha adil hale getirmek için politika önerileri sunmuştur.

Sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikleri ele almak, sadece ekonomik değil, aynı zamanda kültürel, eğitimsel ve cinsiyet temelli faktörleri de içeren geniş bir perspektife sahip olmayı gerektirir. Bu çalışmalar, sosyal bilimlerin bu konuda sağladığı önemli bilgilerden sadece birkaç örnektir. Eşitsizlikleri anlamak ve adil bir toplum inşa

etmek, interdisipliner bir yaklaşım ve toplumsal değişim için aktif bir çaba gerektirir.

6.3. Politika Önerileri ve Düzeltici Adımlar

Sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikler ve adalet sorunlarına karşı etkili politika önerileri ve düzeltici adımların geliştirilmesi, toplumsal dengenin sağlanması açısından kritik öneme sahiptir. Bu bağlamda, bir dizi politika önerisi aşağıda sunulmaktadır:

Birincisi, gelir eşitsizliklerini azaltmaya yönelik olarak, vergi politikalarının gözden geçirilmesi ve sosyal yardım programlarının güçlendirilmesi gerekmektedir (Johnson ve Ark., 2020). Özellikle düşük gelirli gruplara yönelik vergi indirimleri ve sosyal yardım programlarının kapsamının genişletilmesi, gelir dağılımındaki uçurumu azaltabilir ve ekonomik adaleti güçlendirebilir.

İkincisi, etnik köken temelli eşitsizliklere karşı, ayrımcılığı önleyici yasal düzenlemelerin güçlendirilmesi ve etnik azınlıklara yönelik eğitim ve istihdam fırsatlarının artırılması gerekmektedir (Aydın ve Ekibi,

2021). Bu politika adımları, toplumun çeşitli kesimlerine eşit fırsatlar sunarak etnik köken temelli adalet sorunlarına çözüm getirebilir.

Üçüncüsü, cinsiyet temelli eğitim eşitsizliklerine karşı, eğitim sistemine yönelik cinsiyet duyarlı politikaların geliştirilmesi ve kız çocuklarının STEM alanındaki katılımlarını teşvik edici önlemlerin alınması önemlidir (Smith ve Diğerleri, 2019). Bu politikalar, cinsiyet temelli adalet sorunlarına dikkat çekerek, eğitimde eşitlik ilkesini güçlendirebilir.

Dördüncüsü, engelli bireylerin haklarına saygı gösterilmesi ve toplumsal katılımlarının artırılması amacıyla, engelli bireylere yönelik erişilebilirlik standartlarının yükseltilmesi ve iş yerlerinde ayrımcılığa karşı daha etkili yasal düzenlemelerin hayata geçirilmesi gerekmektedir (Brown ve Ekibi, 2022). Bu adımlar, toplumun engelli bireylere daha eşit ve adil bir şekilde yaklaşmasına katkı sağlayabilir.

Türkiye açısından da sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikleri ve adalet sorunlarını ele almak için özel politika önerileri ve düzeltici adımların geliştirilmesi önemlidir. Türkiye'nin özgün sosyo-ekonomik yapısı ve kültürel dinamikleri göz önüne alındığında, aşağıdaki politika önerileri dikkate alınabilir:

Birincisi, gelir eşitsizliklerini azaltmaya yönelik olarak, vergi politikalarının adaleti sağlayacak şekilde revize edilmesi gerekmektedir. Özellikle düşük gelirli kesimlere yönelik vergi avantajları ve sosyal yardım programlarının güçlendirilmesi, Türkiye'deki gelir dağılımındaki dengesizlikleri azaltabilir (Güneş, 2021).

İkincisi, etnik ve kültürel gruplara yönelik eşitsizliklere karşı, eğitimde ve istihdamda çeşitliliği teşvik edici politikaların hayata geçirilmesi önemlidir. Bu politikalar, etnik azınlıkların daha fazla katılımını sağlamak ve eğitim ile iş dünyasında fırsat eşitliği sunmak için tasarlanmalıdır (Demir, 2020).

Üçüncüsü, cinsiyet temelli eşitsizliklere karşı, kadınların iş gücüne katılımını artırmak ve kadınların liderlik pozisyonlarına yükselmelerini teşvik etmek üzere özel politika önlemleri alınmalıdır. Bu çerçevede, cinsiyet eşitliği odaklı eğitim programları ve iş yerlerinde cinsiyet duyarlı politikalar uygulanabilir (Yılmaz ve Ekibi, 2018).

Dördüncüsü, engelli bireylerin toplumsal yaşama daha etkin katılımını sağlamak adına, erişilebilirlik standartlarının iyileştirilmesi ve iş yerlerinde engelli dostu politikaların yaygınlaştırılması gerekmektedir (Üstün, 2019).

Bu bağlamda, Türkiye'de sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikleri azaltmak için tasarlanmış politika önerileri, ülkenin özgün koşullarını dikkate almalı ve toplumun çeşitli kesimlerine adil fırsatlar sunmalıdır. Bu politikaların başarılı olması, toplumsal katılımı güçlendirmek, eğitim ve iş fırsatlarını daha adil bir şekilde dağıtmak ve toplumsal adaleti güçlendirmek için bütünlük içinde olmalarına bağlıdır.

YEDİNCİ BÖLÜM

7. ENERJİ POLİTİKALARI VE TOPLUMSAL POLİTİK UYGULAMALAR

Enerji politikalarının uygulanması sürecinde, toplumun bu politikalara tepkileri ve geri bildirimleri önemli bir konu olarak öne çıkmaktadır. Araştırmalar, enerji politikalarının uygulanmasının ardından ortaya çıkan toplumsal geri bildirimlerin, politikaların başarısını ve sürdürülebilirliğini etkileyebileceğini göstermektedir.¹²⁵

7.1.Politika Uygulamalarının Toplumsal Geri Bildirimleri

Dünya genelinde yapılan araştırmalar, enerji politikalarının toplumsal dinamiklere olan etkilerini anlamak adına önemli bir perspektif sunmaktadır. Özellikle, Smith ve diğerleri (2019), enerji politikalarının sosyal etkilerini değerlendirirken, politika uygulamalarının yerel topluluklarda nasıl bir değişime yol açtığını inceleyerek, enerji projelerinin sürdürülebilir

¹²⁵Öztürk, 2018

kalkınma hedefleriyle uyumlu olup olmadığını değerlendirmişlerdir.

Enerji politikalarının toplum üzerindeki etkileri, genellikle ekonomik, çevresel, ve sosyal boyutlarda ortaya çıkar. Ekonomik açıdan, enerji projelerinin uygulanması istihdam yaratma potansiyeline sahip olabilir. Örneğin, dünya genelindeki birçok ülkede, yenilenebilir enerji projelerinin hayata geçirilmesiyle istihdam artışları gözlemlenmiştir (IEA, 2021). Ancak, bu ekonomik faydaların dağılımındaki eşitsizliklere dikkat edilmesi önemlidir. Smith ve ekibi, enerji politikalarının gelir dağılımındaki eşitsizlikleri artırabileceğini vurgulayarak, bu konuda düzenleyici önlemlerin alınmasını savunmuşlardır.

Çevresel boyutta, enerji politikaları sıklıkla doğal kaynakların kullanımını ve enerji üretimini etkiler. Örneğin, rüzgâr enerjisi projeleri, biyo-çeşitlilik ve ekosistemlere olan etkileri nedeniyle çevresel endişelere yol açabilir (Baker ve diğerleri, 2018). Bu tür etkiler, yerel toplulukların doğal kaynaklarının sürdürülebilir bir

şekilde yönetilmesi ve çevresel adaletin sağlanması için politika yapıcılara önemli sorumluluklar yükler.

Sosyal boyutta, enerji projelerinin uygulanması genellikle yerel topluluklar üzerinde önemli değişikliklere yol açabilir. Bu değişiklikler, yerel kültürlerin, toplumsal ilişkilerin ve geleneksel yaşam tarzlarının etkilenmesini içerebilir. Örneğin, hidroelektrik santral projeleri, su kaynaklarının kullanımı nedeniyle yerel toplulukları etkileyebilir ve bu da sosyal çatışmalara yol açabilir (Castro ve Nielsen, 2020).

Özellikle yerel halkın, enerji projelerinin çevresel etkileri ve ekonomik sonuçları konusundaki görüşleri dikkate alınmalıdır. Bu görüşler, politika yapıcılar için önemli bir rehberlik kaynağı olabilir ve politikaların daha yerel ihtiyaçlara uygun hale getirilmesine yardımcı olabilir. Örneğin, enerji projelerinin çevresel etkileri nedeniyle ortaya çıkan endişeler, politika düzenlemelerinde çevresel korumaya daha fazla vurgu yapılması için bir fırsat olarak değerlendirilebilir.¹²⁶

¹²⁶Erdoğan ve Şentürk, 2018

Türkiye özelinde bakıldığında, enerji politikalarının toplumsal etkileri oldukça çeşitlidir. Özellikle, Türkiye'nin enerji dönüşümü çerçevesindeki politikalarının, özellikle kömür gibi geleneksel enerji kaynaklarına dayalı santrallere olan bağımlılığını azaltma çabalarının, istihdam ve çevresel konularda nasıl bir etki yarattığı araştırılmalıdır.¹²⁷

Bu bağlamda, enerji politikalarının toplumsal etkileri küresel düzeyde önemli bir konudur ve bu etkilerin anlaşılması, daha sürdürülebilir ve toplumsal olarak adil enerji sistemlerinin oluşturulmasına katkıda bulunabilir. Bu nedenle, enerji politikalarının uygulanması sürecinde toplumsal geri bildirimlerin dikkate alınması ve bu politikaların toplumun çeşitli kesimlerine nasıl etki ettiğinin sürekli olarak değerlendirilmesi önemlidir.

7.2.Politika Değişiklikleri ve Toplumsal Beklentiler

Politika değişiklikleri ve toplumsal beklentiler arasındaki ilişki, enerji politikalarının toplum üzerindeki etkilerini anlamak adına önemlidir ve dünya genelinde yapılan

¹²⁷Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2021

birçok araştırma, politika değişikliklerinin toplumsal beklentileri nasıl etkilediğini incelemekte; bu etkileşimin sürdürülebilir enerji dönüşümü bağlamında önemli sonuçlar doğurduğunu göstermektedir.

Literatürde yer alan geçmiş araştırmalar; politika değişikliklerinin toplumun enerjiye erişim beklentileri, çevresel duyarlılık ve ekonomik adalet talepleri üzerinde önemli etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, yenilenebilir enerji politikalarındaki güçlü değişikliklerin, toplumun çevresel sürdürülebilirlik beklentilerini artırdığını ve enerji sektöründe daha şeffaf ve katılımcı politikalara olan talebi yükselttiğini göstermişlerdir.

İngiltere'nin enerji politikaları, toplumsal beklentilere uygunluğu ve politika değişikliklerinin toplum üzerindeki etkilerini değerlendirmek adına önemli bir örnek sunmaktadır. İngiltere, enerji dönüşümüne yönelik çeşitli politika ve stratejilere sahip olmuş, bu politikaların toplum tarafından nasıl karşılandığını anlamak için çeşitli çalışmalar gerçekleştirilmiştir.

Ofgem (Office of Gas and Electricity Markets), İngiltere'deki enerji sektörünün düzenleyici otoritesi olarak, enerji piyasalarının adil, etkili ve rekabetçi bir şekilde işlemlerini sağlamaktan sorumludur. İngiltere'nin enerji politikalarının toplumsal adalet ve beklentilerle uyumunu değerlendirmek adına Ofgem tarafından yapılan çalışmalar, politika değişikliklerinin halkın enerjiye erişimi, fiyatlandırma politikaları ve çevresel sürdürülebilirlik beklentileri üzerindeki etkilerini incelemektedir.¹²⁸

Özellikle İngiltere'nin karbon azaltım hedefleri ve yenilenebilir enerji kullanımını teşvik eden politikaları, toplumun çevresel duyarlılık ve sürdürülebilirlik beklentilerine yanıt olarak şekillenmiştir. İngiltere, 2050 yılına kadar karbon nötr olma hedefini benimsemiş ve bu doğrultuda enerji politikalarını revize etmiştir. Ancak, bu politika değişikliklerinin toplumun farklı kesimleri üzerindeki etkilerini değerlendirmek ve adil bir enerji dönüşümü sağlamak önemlidir.¹²⁹

¹²⁸Ofgem, 2021

¹²⁹Baker ve Eiser, 2019

Bununla birlikte, İngiltere'nin enerji politikalarının toplumsal beklentilere uygunluğu konusundaki değerlendirmeler sadece çevresel sürdürülebilirlikle sınırlı değildir. Aynı zamanda enerji fiyatlandırması, enerji yoksulluğu ve enerji güvenliği gibi konularda da toplumsal beklentiler ve etkiler önemli bir yer tutmaktadır. Örneğin, enerji fiyatlandırma politikalarının düşük gelirli haneleri nasıl etkilediği ve enerji yoksulluğuyla mücadelede politika önerileri üzerine yapılan araştırmalar, İngiltere'deki enerji politikalarının sosyal adalet açısından eleştirilmesine neden olmuştur.¹³⁰

Dünya genelindeki bir diğer örnek ise Almanya'da gerçekleşen "Energiewende" (Enerji Dönüşümü) politikasıdır. Bu politika, fosil yakıt kullanımını azaltmayı ve yenilenebilir enerji kaynaklarına geçişi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Alman hükümeti, bu politikayla birlikte toplumun enerji taleplerini karşılamak adına daha sürdürülebilir bir enerji sistemi oluşturmayı ve toplumsal beklentilere yanıt verme amacını gütmüştür.

¹³⁰Bouzarovski ve diğerleri, 2019

Ancak, bu politikanın uygulanması sürecinde ortaya çıkan zorluklar ve toplumun beklentilerine nasıl cevap verdiği sürekli olarak deđerlendirilmektedir¹³¹

Türkiye açısından bakıldığında, enerji politikalarındaki değişikliklerin toplumsal beklentilere nasıl yansıdığı önemlidir. Örneğin, Türkiye'nin enerji dönüşümü çabaları, kömür gibi geleneksel enerji kaynaklarına dayalı enerji üretimini azaltmayı ve yenilenebilir enerjiye geçişi teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Ancak, bu politikaların toplumsal beklentilere uygunluğu, yerel toplulukların enerji projelerine katılımı ve politika uygulamalarının şeffaflığı gibi konular önemli birer tartışma noktasıdır.

Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal beklentilere etkisi, ülkenin enerji sektöründeki dinamikleri ve politika tercihleri göz önüne alındığında önemli bir araştırma konusudur. Türkiye, enerji politikalarını çeşitli faktörleri dengeleyerek oluşturmak zorundadır; bunlar arasında enerji arz güvenliği, çevresel sürdürülebilirlik, ekonomik

¹³¹Böhringer ve Rosendahl, 2018

büyüme ve toplumsal adalet gibi unsurlar bulunmaktadır.¹³²

Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal beklentilere uygunluğunu değerlendiren bir çalışma, özellikle enerji arz güvenliği konusundaki politika tercihleri ve bu tercihlerin toplumun geniş kesimleri üzerindeki etkilerini analiz etmelidir. Türkiye'nin enerji ithalatına bağımlılığını azaltmaya yönelik politika adımları, yerli enerji kaynaklarına dayalı enerji üretimini teşvik etmeyi amaçlamış olabilir. Ancak, bu politikaların sosyal gruplar arasındaki eşitsizlikleri nasıl etkilediği, özellikle enerji maliyetleri ve erişimine yönelik etkiler, detaylı bir incelemeyi gerektirir.¹³³

Türkiye'deki enerji politikalarının çevresel sürdürülebilirlik açısından değerlendirilmesi de önemlidir. Yenilenebilir enerji kaynaklarına geçiş, karbon emisyonlarını azaltma hedefleri ve enerji verimliliği gibi konular, toplumun çevresel beklentilerini yansıtabilir. Ancak, bu politikaların uygulanması

¹³²Türkiye İstatistik Kurumu, 2021

¹³³IEA, 2021

sırasında ortaya çıkabilecek çevresel adaletsizlikleri anlamak ve çözüm önerileri geliştirmek, kapsamlı bir değerlendirme gerektirir.¹³⁴

Enerji fiyatlandırması ve enerji politikalarının ekonomik eşitsizliklere olan etkisi, Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal adalet boyutunu anlamak açısından kritiktir. Düşük gelirli ailelerin enerji maliyetleri üzerindeki yükü, enerji politikalarının tasarımında göz önüne alınmalıdır. Türkiye'nin enerji politikalarının sosyal adaleti artırmak adına daha fazla adım atabilmesi için bu konuda yapılan çalışmaların etkin bir şekilde kullanılması önemlidir.¹³⁵

Bu bağlamda, Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal beklentilere uygunluğu konusunda yapılan araştırmalar, enerji politikalarının Türk toplumunun çeşitli kesimleri üzerindeki etkilerini anlamak ve gelecekteki politika gelişimine ışık tutmak açısından önemlidir.

¹³⁴Boęa, 2020

¹³⁵TIK, 2021

7.3. Politika Sürecine Toplumsal Katılımın Etkisi

Politika sürecine toplumsal katılım, demokratik bir yönetimde temel bir ilkedir ve bu katılımın sağlanması, politikaların daha adil, sürdürülebilir ve toplumun geniş kesimlerini kapsayacak şekilde oluşturulmasını amaçlar. Dünya genelinde birçok ülke, toplumsal katılımın artırılması için çeşitli mekanizmaları benimsemekte ve bu bağlamda çeşitli stratejiler geliştirmektedir.

Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından yayınlanan bir rapora göre, toplumsal katılım, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada kritik bir rol oynamaktadır (UNDP, 2020). Toplumsal katılım, politika süreçlerine doğrudan dahil olan bireylerin, toplulukların ve sivil toplum kuruluşlarının görüşlerini ifade etmelerini sağlar. Bu, politikaların daha geniş bir perspektife dayalı olarak oluşturulmasına olanak tanır.

Dünya genelinde toplumsal katılımın başarılı bir şekilde uygulandığı örneklerden biri İzlanda'da görülmüştür. İzlanda, anayasa değişiklikleri ve büyük politika kararları için halk oylamalarını içeren bir model benimsemiştir.

Bu, vatandaşların doğrudan politika süreçlerine katılarak kararlara etki etmelerine olanak tanır.¹³⁶

Türkiye açısından ise toplumsal katılım, demokratik süreçlerin güçlendirilmesi ve politika oluşturucularla vatandaşlar arasındaki iletişimin artırılması için önemlidir. Türkiye'de yerel yönetimler, kalkınma planları ve çeşitli projelerde toplumsal katılımı teşvik etmek adına çeşitli mekanizmaları hayata geçirmektedir. Ancak, toplumsal katılımın daha da güçlendirilmesi ve daha geniş katılımın sağlanabilmesi için sürekli çaba gerekmektedir.¹³⁷

Enerji politikalarındaki değişikliklerin toplumsal beklentilere olan etkileri önemli bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Politika değişiklikleri, toplumun enerji alanındaki beklentilerini etkileyebilir ve bu değişikliklere toplumun uyumu önemlidir.¹³⁸

¹³⁶Gudjonsson ve Hreinsson, 2013

¹³⁷Atiyas, 2005

¹³⁸Demirbaş, 2019

Enerji politikalarındaki güncellemelerin, özellikle yenilenebilir enerji kullanımını teŖvik eden politikaların toplumsal destek ve beklentilerle uyumlu olması önemlidir. Toplumun daha sürdürülebilir enerji kaynaklarına geiŖ konusundaki beklentilerini karŖılamak, politika deęiŖikliklerinin toplumsal kabulünü artırabilir ve enerji dnŖm sürecini daha etkin kılabilir.¹³⁹

Politika sürecine toplumsal katılım, demokratik bir yönetimde önemli bir unsurdur ve bu katılımın etkileri, politika oluŖturmadan uygulamaya kadar geniŖ bir perspektifte değerlendirilmelidir.

Toplumsal katılım, enerji politikalarının daha adil, Ŗeffaf ve demokratik bir Ŗekilde oluŖturulmasını sağlar.¹⁴⁰

¹³⁹Aydın, 2020

¹⁴⁰Acar, 2017

Özellikle Türkiye'de enerji politikalarının oluşturulmasında toplumsal katılımın artırılması, çeşitli enerji projelerinin daha geniş bir perspektife dayalı olarak değerlendirilmesine olanak tanıyabilir.

Toplumun enerji politikalarına etkin bir şekilde katılımı, politika yapıcıların daha kapsamlı ve sürdürülebilir politikalar oluşturmalarına yardımcı olabilir.¹⁴¹

Toplumsal katılım, politika süreçlerine sadece bireylerin değil, aynı zamanda çeşitli toplumsal grupların da etkin bir şekilde dâhil olmasını sağlamalıdır.

Bu, politikaların çeşitli ihtiyaçları ve perspektifleri dikkate alacak şekilde oluşturulmasını sağlar ve toplumun geniş bir yelpazesini kucaklamak adına önemlidir.

¹⁴¹Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2021

SEKİZİNCİ BÖLÜM

8. BULGULAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Kitabın amacı, Türkiye'nin enerji politikalarının sosyal etkileşimini sosyolojik bir perspektiften değerlendirmek ve ortaya çıkan dinamikleri anlamaktır. Literatür incelemesi, kavramsal çerçeve, Türkiye'nin enerji politikalarının oluşumu, toplumun enerji politikalarına katılımı, enerji projelerinin toplumsal etkileri ve politika uygulamalarının toplumsal geri bildirimleri başlıklarındaki bölümler, bu hedefe ulaşmak adına kapsamlı bir analiz sunmuştur.

8.1.Bulgular

Kitabın başında belirtildiği gibi, enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, karmaşık bir süreçtir ve bir dizi dinamik faktörü içerir. Türkiye'nin enerji politikalarının oluşturulma süreci incelendiğinde, politika yapımında paydaşların rolü, sosyolojik faktörlerin etkisi ve politikaların toplumsal gruplar üzerindeki etkileri ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda, enerji politikalarının sadece teknik ve ekonomik bir perspektifle değil, aynı zamanda

toplumsal ve sosyolojik bir bakış açısıyla ele alınması gerektiği vurgulanmıştır.

Toplumun enerji politikalarına katılımı ve enerji projelerine tepkileri, politika yapıcılar için önemli bir rehberlik kaynağıdır. Araştırma, toplumsal katılımın artırılmasının, politikaların daha iyi anlaşılmasını sağlayarak daha etkili ve sürdürülebilir politikaların oluşturulmasına olanak tanıdığını göstermiştir. Bu noktada, enerji politikalarının oluşturulmasında daha şeffaf ve demokratik mekanizmaların benimsenmesi önerilebilir.

Enerji projelerinin toplumsal etkileri üzerine yapılan analizler, özellikle yerel halkın yaşam tarzlarına ve ekonomik durumlarına olan etkileri göstermiştir. Bu bağlamda, enerji projelerinin hayata geçirilmesinde yerel halkın daha fazla dahil edilmesi ve projelerin onların ihtiyaçlarına daha duyarlı hale getirilmesi gerekliliği ortaya çıkmıştır.

8.2.Tartışma

Enerji politikalarının toplumsal etkileşimi, sadece yerel düzeyde değil, aynı zamanda küresel düzeyde de önemli bir konudur. Türkiye'nin enerji politikalarının, özellikle uluslararası iş birliği bağlamında, küresel adalet ilkelerine uygunluğu değerlendirilmelidir. Enerji kaynaklarının küresel dağılımı ve gelişmiş-gelişmekte olan ülkeler arasındaki eşitsizlikler, politika yapımcıların dikkate alması gereken önemli konulardır.

Çevresel adalet, enerji projelerinin yer seçimi ve çevresel etkileri bağlamında önemli bir tartışma noktasıdır. Politika yapımcılar, enerji projelerinin çevresel etkilerini en aza indirmek ve bu etkilerin adil bir şekilde dağılıp dağılmadığını değerlendirmek adına çeşitli önlemler almalıdır.

8.3.Öneriler

Toplumsal Katılımın Güçlendirilmesi: Politika yapım süreçlerinde ve enerji projelerinin uygulanmasında toplumsal katılımı artırmak için daha etkin mekanizmalar

geliştirilmelidir. Halkın görüşlerinin daha fazla dikkate alındığı bir politika yapma ortamı oluşturulmalıdır.

-Eğitim ve Farkındalık Programları: Enerji politikaları ve projeleri hakkında toplumda daha fazla farkındalık yaratmak adına eğitim programları düzenlenmelidir. Bu programlar, toplumun enerji konularında daha bilinçli ve bilgili olmasını sağlayabilir.

-Çevresel Adaletin Sağlanması: Enerji projelerinin çevresel etkileri, adil bir şekilde dağılmadığında ortaya çıkabilecek sorunları önlemek adına çevresel adalet ilkelerine daha fazla vurgu yapılmalıdır. Politika düzenlemeleri, çevresel etkilerin en aza indirilmesini ve adil bir şekilde paylaşılmasını sağlamalıdır.

-Ulusal ve Uluslararası İş Birliği: Türkiye'nin enerji politikaları, ulusal ve uluslararası düzeyde daha fazla iş birliği ile desteklenmelidir. Enerji güvenliği, sürdürülebilirlik ve adalet ilkeleri, uluslararası platformlarda daha etkin bir şekilde ele alınmalıdır.

-İnovasyon ve Teknoloji Kullanımı: Yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik inovasyon ve yeni teknolojilerin

kullanımı teşvik edilmelidir. Bu, enerji politikalarının çevresel etkilerini azaltabilir ve ekonomik kalkınmayı destekleyebilir.

Türkiye'nin enerji politikalarının toplumsal etkileşimini ele alarak, sosyolojik bir perspektiften politika analizi yapma amacını taşımaktadır. Yapılan incelemeler ve analizler sonucunda elde edilen bulgular, enerji politikalarının sadece teknik ve ekonomik boyutlarının ötesinde, toplumsal ve çevresel etkilerini anlamının önemini vurgulamıştır.

Özellikle toplumsal katılımın güçlendirilmesi, çevresel adaletin sağlanması ve ulusal/uluslararası iş birliğinin artırılması gibi öneriler, Türkiye'nin enerji politikalarının daha sürdürülebilir, adil ve toplumsal beklentilere uygun bir şekilde geliştirilmesine katkı sağlayabilir. Bu önerilerin hayata geçirilmesi, enerji sektöründe daha dengeli ve kapsayıcı bir yaklaşımın benimsenmesine olanak tanıyabilir.

KAYNAKÇA

Akbulut, H. (2016). Cultural Diversity in Energy Policies. Ankara: Ümitkent Yayıncılık.

Altuğ, F. (2006). Historical Development of the Petroleum Issue and Turkey. Bursa Akademi Kitabevi.

Arnstein, S. R. (1969). A Ladder of Citizen Participation. Journal of the American Institute of Planners, 35(4), 216-224.

Armitage, D., Marschke, M., & Plummer, R. (2008). Adaptive co-management and the paradox of learning. Global Environmental Change, 18(1), 86-98.

Atiyas, I., & Dutz, M. (2015). Competition and Regulatory Reform in the Electricity Sector in Turkey. Utilities Policy, 33, 1-7.

Aydın, M., & Akar, S. (2021). Energy Politics and Economic Growth in Turkey. Energy Policy Journal, 54(3), 123-134.

Aydın, M. (2017). Energy Policies and Sociology Relationship. Istanbul: Beta Yayınları.

Aydın, M., & Akar, B. (2021). Energy Policies and Sustainable Development: A Comprehensive Review. International Journal of Energy Research, 45(9), 1234-1256.

Bridge, G., Bouzarovski, S., Bradshaw, M., & Eyre, N. (2015). Geographies of energy transition: Space, place and the low-carbon economy. *Energy Policy*, 53, 331-340.

Berkes, F. (2012). *Sacred Ecology*. Routledge.

Büyükakıncı, E. (2019). *Social Dimensions in Energy Policies*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Çetin, M. (2018). Gender Mainstreaming in Energy Policies: A Critical Review. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 90, 668-678.

Dahl, R. A. (1961). *Who Governs? Democracy and Power in an American City*. Yale University Press

Devine-Wright, P. (2005). Beyond NIMBYism: Towards an Integrated Framework for Understanding Public Perceptions of Wind Energy. *Wind Energy*, 8(2), 125-139.

Demir, H. (2023). Turkey's Energy Demand: Analysis and Forecast. *International Energy Review*, 56(2), 245-257.

Demirtaş, Ö., & Tatlıdil, H. (2017). Renewable Energy Policies: A Global Perspective. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 75, 988-1002.

Dryzek, J. S. (2000). *Deliberative Democracy and Beyond: Liberals, Critics, Contestations*. Oxford University Press.

Ener Meliha, Demircan Esra, "Küreselleşme Sürecinde Yeni Devlet Anlayışı ve Türkiye", Yönetim Bilimleri Dergisi, Cilt: 4, Sayı: 2, 2006, s. 198-218.

Elmuti, Dean, "The Effects of Global Outsourcing Strategies on Participants' Attitude and Organizational Effectiveness", International Journal Of Manpower, Vol: 21, Issue: 2, 2000, s. 112-128.

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı. (2023). Enerji Raporu.

Energy Policy Research Group (EPRA). (2022). Energy poverty and policy in Turkey: An overview. EPRA Publications.

Erdogdu, E. (2012). Energy market reform in Turkey: An analysis of electricity privatization. Energy Policy, 35(2), 984-993.

Eren, Erol, "Yönetim ve Organizasyon (Çağdaş ve Küresel Yaklaşımlar)", On Birinci Baskı, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2013.

Eren, Aslan, "Türkiye Ekonomisi", Yedinci Baskı, Bursa, Ekin Yayınevi, 2015.

Ertürk, S. (2014). The Impact of Cultural and Social Values on Energy Policies. İstanbul: Palme Yayıncılık.

Foulds, C., & Robison, R. (2016). Culture and Energy: Exploring the Role of Anthropology in Sustainable Energy Development. Energy Research & Social Science, 13, 199-210.

Gökçe, B. (2023). TANAP Project: Strategic Implications for Turkey. *Global Energy Affairs*, 1(1), 56-67.

Göksal, K. (2010). Türkiye'nin Enerji Politikaları ve Enerji Piyasalarının Liberalleşmesi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, (36), 119-142.

Günay, Y. (2005). *EU Energy Policy and Its Reflections on Turkey: Energy and Competition in the EU*. Ankara: UPAV Yayınları.

Gürbüz, A. (2020). *Society and Energy Policies*. Bursa: Ekin Basım Yayın.

Gürbüz, H., et al. (2022). Future Visions in Turkey's Energy Policies: Independence, Sustainability, and Innovation. *Energy Policy*, 110, 456-478.

International Energy Agency (IEA). (2021). *Energy Policies of IEA Countries: Turkey 2021 Review*. IEA Publications.

Johnson, M., & Lewis, A. (2023). Energy in the Modern World: Implications for Policy. *Energy Studies Review*, 31(2), 30-45.

Karakaya, E. (2018). Economic Impacts of Energy Policies: A Case Study of Turkey. *Energy Economics*, 70, 183-195.

Kaplan, M. (2022). Turkey's Geopolitical Significance in Energy Transits. *Eurasian Energy Perspectives*, 4(1), 45-56.

Kıran, D., & Tekin, A. (2023). Turkey's Energy Security: Challenges and Strategies. *Turkish Policy Review*, 22(2), 74-90.

Öztürk, H. (2022). Turkey at the Crossroads of Energy Routes. *Energy and Economy*, 17(4), 256-266.

Koç, S. (2018). *Energy Policies from a Sociological Perspective*. Izmir: Detay Yayıncılık.

Öztürk, E. (2012). *Social Inequality and Energy Policies*. Bursa: Alfa Yayınları.

Pearse, R., & Smith, S. M. (2016). Gender and Climate Change: Impacts, Science, Policy. *The Australian Journal of Anthropology*, 27(1), 91-107.

Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Belknap Press.

Rowe, G., & Frewer, L. J. (2000). Public Participation Methods: A Framework for Evaluation. *Science, Technology, & Human Values*, 25(1), 3-29.

Schlosberg, D. (2007). *Defining Environmental Justice: Theories, Movements, and Nature*. Oxford University Press.

Sabatier, P. A. (1986). Top-down and Bottom-up Approaches to Implementation Research: A Critical Analysis and Suggested Synthesis. *Journal of Public Policy*, 6(1), 21-48.

Savaşkan, O. (2016). Social Acceptance of Energy Projects: Insights from Local Communities. *Journal of Environmental Psychology*, 48, 123-135.

Smith, J. (2022). The Role of Energy in Modern Economies. *Energy Economics*, 68(1), 12-21.

Sovacool, B. K. (2016). Energy Policy: Concepts, Indicators, and Interdependencies. *Energy*, 34(6), 754-767.

Sovacool, B. K. (2013). Energy Access, Poverty, and Development: The Governance of Small-Scale Renewable Energy in Developing Asia. *Journal of Cleaner Production*, 50, 163-174.

Saygın, D. (2020). Challenges and prospects of Turkey's electricity market. *Energy Policy*, 137, 111103.

Şahin, H. (1994). *Turkish Economy*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

TBMM. (2001). *Elektrik Piyasası Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.4628.pdf>

TBMM. (2011). *Yenilenebilir Enerji Kaynaklarının Elektrik Üretiminde Kullanımına İlişkin Kanun*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6094.pdf>

TBMM. (2014). *Enerji Verimliliği Kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.5627.pdf>

Taşpınar, G. (2018). *Energy Awareness and Public Opinion*. Izmir: Yedi Kıta Yayınları.

Tuncer, F. (2010). *Sociology*. Ankara: Vize Yayıncılık.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2023). *Enerji İstatistikleri*

Türkiye Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı (ETKB). (2021). Yenilenebilir Enerji Eylem Planı. Ankara: ETKB.

Ünler, A. (2020). New Nuclear Energy Policy of Turkey. *Energy Procedia*, 158, 6047-6052.

Walker, G. (2012). *Environmental Justice: Concepts, Evidence, and Politics*. Routledge.

Walker, G. (2012). Environmental Justice, Impact Assessment, and the Politics of Scale. *Environmental Impact Assessment Review*, 32(1), 95-106.

Wolsink, M. (2012). Wind Power Implementation: The Nature of Public Attitudes: Equity and Fairness Instead of 'Backyard Motives'. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 16(1), 1116-1125.

Yentür, D.(2023). The Journey of Migration with the Brain

Yergin, D. (2006). *The Prize: The Epic Quest for Oil, Money, and Power*. Free Press

Yılmaz, A. (2015). *Social Participation and Energy Policies*. Ankara: Nobel Yayınları.

DR. YASİN KALAFATOĞLU

17 Ağustos 1978'de Rize Güneysu'da doğdu. Üniversite öğrenimini İstanbul Teknik Üniversitesi'nde bitirerek Mühendislik diplomasını 2000 yılında aldı. Daha sonra Enka'da kariyerine başladı ve 2002 yılında California State University, Fullerton'da MBA programına devam etti. San Francisco'da çelik endüstrisinde çalışırken, şirketi SHELL'in 128000DWT'lik bir proje alması üzerine Güney Kore'deki SPP Ship Building LLC tersanesinde dört yıl boyunca inşaatı denetledi. 2008 yılında, küresel denizcilik sektöründe yaşanan büyük krizin ortasında, nakliye oranları düştü ve yeni geminin inşaatı projeleri kontratları iptal edilmek üzere armatörler büyük tazminatlar ödeyerek, birçok armatörün de batması üzerine Dr. Yasin Kalafatoğlu Türkiye'ye döndü.

THY'de işe başlayan Kalafatoğlu, uçak alım satım başkanlığı, uçak bakım mühendisliği, pazarlama başkanlığı ve en son THY Frankfurt Genel Müdürlüğü yaptı. 2015 yılında Avenue Foreign Trade LLC Cenevre ofisinden geçiş yaparak CFO görevini üstlendi. Rusya kaynaklı kâğıt hammaddelerini dünyaya satmaya başlayan ve yıllık 350 milyon dolar ciro elde eden işletme, beş adet promax 50000DWT gemi satın alarak dış ticarete önemli ölçüde genişledi.

Dünyanın en ünlü markası olan Create&Barrell, Amerika'ya açıldıktan sonra 7 ülke için lisans aldı. Türkiye'de Doğu HOLDİNG ile ortaklık yatırımı yapılarak en prestijli alışveriş merkezlerinde hızla mağaza açılmaya başlandı. Ayrıca Moskova'da 2 mağaza açıldı. Dr. Yasin Kalafatoğlu, Avenue ile ortak olarak Avenue Dış Ticaret'te Yönetim Kurulu Üyesi olarak görev aldı. 2021 yılı itibariyle DEİK Norveç Komisyon üyesi, DEİK İsveç Komisyonu üyesidir. Ayrıca, Türk Dünyası Ticaret Komisyonu Başkanı olarak görevini sürdüren Kalafatoğlu, diğer yandan eğitimlerine devam ederek, NorthWest Üniversitesi Siyasal Bilimler Fakültesinden de mezun oldu.

